Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1993 йил 8 май • Шанба • № 53 (14081) ترکستان ✿ TURKİSTAN Нархи 5 сўм.

Ватанга хизмат—буюк бахт

Кеча Тошкентда ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн иккинчи сессияси ўз ишини якунлади

Олий Кенгашнинг навбатдаги сессиясини мустақил Ўзбекистоннинг тараққиёт йўлидаги дадил қадамларидан бири бўлди, дейиш мумкин. Унинг кун тартибига қўйилган долзарб масалалар, қонунлар давлатимиз қурилишининг устунларини янада мустаҳкамлади. Халқ ноибларининг кўрилаётган масалаларга жиддий эътибор билан қараб, билдираётган изчил ва дадил таклифлари — сессия ниҳоятда мўътадил ишчан муҳит юзага келганлигини кўрсатиб турибди.

Сессияда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримов катта нутқ сўзлади. Бу билан юртбошимиз олиб бораётган ички ва ташқи сиёсатдаги ўзига хос йўлни яна бир бор тасдиқлади.

— Ўзбекистон тарихида янги давр бошланди, — деди ўз нутқида Президентимиз. — Биз мустақилликни қўлга киритиб, эндиликда уни мустаҳкамлаш ва шунинг асосида янги, адолатли жамият қуриш йўлига ўтдик. Тарих шуни кўрсатадики, истиқлолнинг баҳоси доимо баланд бўлган. Бугунги шароитимизни осон деб бўлмайди. Биз жуда катта қийинчиликларни бошдан кечирдик. Олдинда яна қанчадан-қанча синовлар турибди. Бугунги мураккаб вазиятда танлаб олинган ва асл миллий манфаатларимизга, халқимизнинг табиатига, онгига маъқул бўлган йўлдан адашмаслик чоралари ҳақида, Ўзбекистоннинг порлоқ истиқболга етиш йўли хусусиятлари тўғрисида гаплашиб олишимиз зарур деб ўйлайман.

Даставвал мақсадларимиз ҳақида сўз юритсак.

Мақсад дегани — халқни, миллатни бирлаштирувчи, йўлга бошловчи бамисоли бир байроқ. Бу байроқ бутун Ўзбекистон халқининг руҳини, ғурур-ифтихорини, керак бўлса, қудратини, орзу-интилишларини мужассамлантирадиган улуғ кучдир. Маълумки, аниқ, ҳаммани жипслаштирувчи, бошини бошига қўшувчи ягона мақсад бўлмаса, эл-юрт тарқаб, сочилиб кетади.

Давлатимизнинг, халқимизнинг, эл-юртимизнинг мақсади ўзининг улуғворлиги, ҳаётийлиги ва ҳаққонийлиги билан ҳаммамизни жалб этадиган бўлмоғи лозим. Токи халқни халқ, миллатни миллат қила билсин, қўлимиздаги буюк бир қуролга айлансин...

Ҳақиқатан ҳам ўтган давр мустақиллик ўз-ўзидан бўлавермаслигини, истиқлол осонликча қўлга киритилмаслигини амалда кўрсатди. Ўзбекистон дунё танийдиган бир мамлакат бўлиши учун ҳамма бир ёқадан бош чиқариб курашиши, Ватан, миллат туйғуси ҳар бир кексаю ёшнинг қалбида жўш урмоғи керак. Бу борада юртбошимиз билдирган «Хуллас, қалбга бориб етадиган, ғурурни, қад-қоматни тик этадиган, онгимизга ёруғлик бағишлайдиган буюк мақсад бўлсагина, биз барча ватандошларимизни ўзимизга эргаштиришимиз, жипслаштиришимиз, кейин эса тоғни ҳам талқон этишимиз мумкин», деган аниқ ва лўнда фикр барчанинг дилида ўрнашиб қолди.

Кўзланган мақсадга осонликча эришиб бўлмайди. Ҳамма биргалашиб ҳаракат қилсагина фақат ютуқларни қўлга киритибгина қолмай, айни чоғда олдимизда турган ҳар қандай тўсиқларни ҳам енгиб ўтишимиз мумкин. Бунинг учун, аввало, Президентимиз алоҳида таъкидлаганидек, маънавий инқироздан чиқишимиз керак. Бу — энг шарафли ва энг оғир вазифалардан биридир. Моддий ислоҳотлар, иқтисодий ислоҳотлар — ўз йўлига, уларни ҳал этиш мумкин. Халқнинг таъминотини ҳам амалга ошириш мумкин. Аммо маънавий ислоҳотлар — қуллик ва мутелик исканжасидан озод бўлиш, қадни баланд тутиш, ота-боболаримизнинг удумларини тиклаб, уларга муносиб ворис бўлиш — бундан оғирроқ ва бундан шарафлироқ вазифа йўқ дунёда!

Ҳақиқатан ҳам шундай, бу шарафли вазифани уддалашда биринчи галда биз журналистлар, ўқувчилар, барча санъат аҳли жон куйдиришлари керак. Парламент минбаридан айтилганидек, халқ таъминотини амаллаштириш мумкин, ислоҳотни ҳам ҳал этиш мумкин, аммо маънавиятга туб бурилиш ясамасдан туриб мустақилликка замин яратиб бўлмайди. Олдимизда турган энг муҳим масала, бу — миллий истиқлол мафкурасини яратиш ва ҳаётимизга татбиқ этишдир.

Бу борада республикамизда ибратли ишлар амалга оширилаётир. Ана шу ишлардан бири «Соғлом авлод учун» орденининг таъсис этилиши ва халқаро жамғарма тузилишидир. Шу билан бирга ижодкор ёшларнинг «Истеъдод» республика жамғармасининг тузилиши ҳам келажак ҳақида чинакам ғамхўрликнинг ёрқин намунасидир.

Президентимиз ўз нутқида ички ва ташқи сиёсатда амалга оширилаётган ишларни атрофлича таҳлил этиб берди. Россияда юз бераётган воқеаларга фикр билдирди.

Давлат бошлиғи ислоҳотларнинг ҳуқуқий негизига алоҳида эътиборни қаратди. «Агар биз қонун чиқарсагу, унинг ижроси бўлмаса — унда нима деган одам бўламиз? Халқ қонунга қандай ишонади? Ижро этилмаган қонун кимга, нимага керак?». Ўз вақтида қаттиқ чора-тадбир кўрилмаса, бундай салбий оқимнинг олди олинмаса, қабул қилинган қарорларнинг баҳоси икки пул. Ўзимизнинг ҳам обрўйимиз бундан баланд бўлмайди. Мансабдорлик умримиз ҳам узоққа чўзилмайди». Бу сўзларга қўшимча қилиш қийин.

Сессия Олий Кенгаш Раисининг қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартиботни янада яхшилаш бўйича ўринбосари лавозимини жорий этди. Бу лавозимга шу қўмита раиси бўлиб ишлаб келган Э. Ҳалилов бир овоздан сайланди. Ана шу масалага жиддий эътибор берилаётганлигининг боиси бор. Президентимиз такрор-такрор айтаётгандек, «Халқ вақтинча давом этаётган қийинчиликларга чидаши мумкин, лекин билиб қўяйлик, такроран айтаман: Адолатсизликка чидамайди!.. Жиноий жазодан қутилиб қолиш мумкин. Аммо, худонинг қаҳри, халқ нафрати ва лаънатидан қочиб қутилиб бўлмайди».

Президентимиз сессияда «Ўзбекистон Республикасининг пул тизими тўғрисида»ги қонун лойиҳаси муҳокамага киритилганлиги муносабати билан шу хусусдаги ҳар жиҳатдан далилланган фикр-мулоҳазаларини халқ ноибларига баён қилиб берди. Биз пулимизни «сўм» деб аташимиз ва бу соҳада катта тайёргарлик ишлари кўрилганлиги ҳеч кимга сир эмаслигини таъкидлаб, рубль зонасидан ҳозирча чиқиш кўпгина муаммоларни келтириб чиқаришини уқтириб ўтди. Чунки ташиб келтириладиган молларнинг 60—65 фоизи Россия билан боғлиқдир. «Хулоса шуки, — деб уқтирди Президентимиз, — биргина валюта масаласи бир талай муаммоларни келтириб чиқаради. Янги валютага ўтиш — инқилоб билан баробардир... Ҳар қандай инқилоб эса шошма-шошарликни ёқтирмайди».

Сессияда кўпчиликнинг ҳайратга солган нарса И. Каримовнинг раҳбарларни ортиқча улуғлашга чек қўйишга чақириғи бўлди. «Президент, Президентлик лавозимида ўтирган одам ҳам сизга ўхшаган бир инсон. Уни доҳийлаштириш шарт эмас. Умуман, мен сохта обрўга қаршиман». Бу — иш ўрнига лаганбардорлик қилаётган айрим кимсаларга сабоқ бўлса ажабмас.

Дарҳақиқат, биз истиқлол шарофати билан кўп қадриятларни — иймонимизни, миллий ғуруримизни, озодликни, бир сўз билан айтганда, парвардигорни қайтадан чинакамига танидик. Юртбошимиз айтганидек, эндиги вазифа — боболаримизнинг поймол этилган орзу-умидлари ҳаққи, авлодларимизга, сизу бизнинг фарзандларимизга бутун дунё билан теппа-тенг бўйлашадиган буюк Ўзбекистонни мерос қилиб қолдирмоқдир.

Ватанга, халққа сидқидилдан холис хизмат қилиш ҳар бир фуқаронинг муқаддас бурчидир. Ҳар бир халқ ноиби, жойларда ишлаётган раҳбарлар буни бутун вужуди билан ҳис қилишлари керак.

Олий Кенгаш кун тартибига қўйилган барча лойиҳалар юзасидан қонунлар ва қарорлар қабул қилди.

Сессия Ўзбекистон Республикаси халқ депутатларининг мамлакатимиз халқи ва барча ватандошларга қарата мурожаатнома қабул қилди.

* * *

СУРАТЛАРДА: Сессия ишидан лавҳалар.
Муҳаммад АМИН ва ЎзА суратлари.

Ўзбекистон Республикаси уруш ва меҳнат фахрийларига, Ўзбекистон фуқароларига

Муҳтарам отахонлар ва онахонлар!

Азиз ватандошлар!

Барчангизни Ғалаба куни — 9 май байрами муносабати билан чин дилдан қутлайман.

Бугун инсониятни фашизм балосидан халос этиш йўлида жонини қурбон қилган юртдошларимизнинг сўнмас хотираси олдида бош эгамиз. Ғалаба кунларини яқинлаштиришга, жаҳонни фашизм асоратидан қутқаришга улкан ҳисса қўшган отахонларимизга, онахонларимизга минг бор таъзим қиламиз.

Ботир оталаримизнинг бу урушдаги ўлмас жасорати, шак-шубҳасиз, ўсиб келаётган ёш авлодни мустақил Ўзбекистоннинг муносиб фарзандлари, истиқлолимизнинг шавкатли ҳимоячилари қилиб тарбиялашда улуғ мактаб бўлғусидир.

Жангларда жон олиб, жон берган оталаримиз, фронт ортида заҳмат чеккан юртдошларимиз, уруш йиллари қорахат олган хонадон бекалари, бедарак кетган фарзандлари йўлига ҳали-ҳануз илҳақ кўз тикиб ўтирган муштипар онажонларимиз эл-юрт осойишталиги нима эканини ҳаммадан кўра яхшироқ биладилар. Озодликни, айни кунларда мутлақо янгича мазмун касб этган буюк Ватан тушунчасини теранроқ ҳис этадилар.

Уруш ва меҳнат фахрийларининг ҳар куни, эл-юртимиз тинч бўлсин, деб дуога қўл очаётганлари сабаби ҳам шунда. Улар эл-юрт осойишталиги ва тинчлигини таъминлаш, миллий мустақиллигимизни мустаҳкамлаш, миллий ғурурни юксалтириш, қадриятларимизни қайта тиклаш бобида бошқаларга ўрнак бўлишмоқда.

Отахонларимиз шижоати ва қаҳрамонликлари республикамиз истиқлолининг бугунги посбонларига ибрат бўлсин, хизматларига мадад берсин. Ўтган авлодларимизнинг жанговар тарихи ёшларимизни ватанпарварлик руҳида тарбиялашда асосий омиллардан бири бўлиб қолиши керак.

Ҳурматли фахрийларимиз!

Биз танлаган йўл ҳақ ва ҳақиқат йўлидир. Мавжуд қийинчиликларнинг муваққатлигига ишонамиз. Бизнинг орзуимиз — нурафшон кунларга сизлар билан бирга етишишдир. Жумҳуриятимиз мустақиллиги халқимиз фаровонлигига хизмат қилиши шубҳасиз.

Сизларга сиҳат-саломатлик, узоқ умр, эл-юртимизга ҳамжиҳатлик ва осойишталик тилаб қоламан.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

СОБИҚ ССР ИТТИФОҚИНИНГ МУКОФОТЛАР ҲАҚИДАГИ ҚОНУНИДА БЕЛГИЛАНГАН ҲУҚУҚ ВА БУРЧЛАРНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛАРИДА САҚЛАБ ҚОЛИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг иккинчи жаҳон уруши йилларидаги, республика иқтисодини, фани ва маданиятини юксалтиришдаги, халқлар ўртасида тинчлик, дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлашдаги хизматларини эътироф этиб, **қарор қиламан:**

1. Собиқ ССР Иттифоқининг давлат мукофотларига сазовор бўлган иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларида, Ўзбекистон Республикаси халқ хўжалигининг ходимлари ва бошқа фуқароларида илгари мукофотлар ҳақидаги қонунда кўзда тутилган ҳуқуқ ва бурчлар сақлаб қолинсин.

2. Фармон имзоланган пайтдан бошлаб кучга киради.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 7 май.

Қутлуғ кун

Олим умри залворли

Муқаддас Турон замини азалдан забардаст алломалар ва мутафаккирлар, олиму фозиллар, адибу шоирлар маскани бўлган ва ҳозир ҳам шундай. Бу фикрни исботлаш учун исталганча далиллар келтириш мумкин. Мақсад бу борада сўз очиш эмас. Бунга ватандошимиз, эл-юртимиз фан-маданияти равнақига ўз фарзандлик бурчини ҳалол бағишлаган забардаст олим, ёшлар мураббийси, ташкилотчи Ҳабиб Турсунович Турсуновнинг ҳаёт йўли ҳам яққол мисол бўла олади. Агар у барҳаёт бўлганида 80 баҳорни қаршилаган бўларди.

Тошкент шаҳрида таваллуд топган, мактаб ва Тошкент кечки муаллимлар тайёрлаш олий билимгоҳида таълим кўрган. Ўткир зеҳн соҳиби Ҳабиб Турсунов талабалик ва меҳнат фаолиятини бир пайтда қўшиб олиб борди. У мактабда муаллимлик қилди, Ўзбекистон Маориф Халқ Комиссарлигида ўқув-услубиёт бўлимининг бошлиғи, «Совет педагоги» журналининг котиби бўлди. Улуғ Ватан уруши қатнашчиси Ғалабадан сўнг Туркистон ҳарбий округининг сиёсий бошқармасида катта тарғиботчи, жумҳурият маориф вазирининг муовини, Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг котиби лавозимларида фаолият кўрсатди.

Ҳабиб Турсунов меҳнат фаолиятини илмий изланиш билан уйғунлаштириб олиб борди. У 1951 йилда тарих фанлари номзоди, 1963 йилда эса «Ўрта Осиёдаги 1916 йил халқ қўзғолони» мавзусида докторлик диссертациясини ҳимоя қилди. У юзлаб илмий-услубий асарлар, Ўзбекистон тарихи бўйича бир қанча дастурлар, қўлланма ва дарсликлар муаллифи.

Тарих фанлари доктори, профессор, академик, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби Ҳабиб Турсунов масъулиятли меҳнат ва педагогик касбини кенг кўламда, ижтимоий-ташкилий ишлар билан чамбарчас ҳамда узвий боғлаб олиб борди. Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика олий билимгоҳининг илмий кенгаши 7 май куни олим таваллудининг 80 йиллигига бағишланган хотира йиғилишида тарих фанлари доктори, профессор А. Набиев маърузасида, шогирдларининг сўзларида атрофлича фикр юритилди. Уларнинг ҳар бир сўзида таниқли арбоб ва йирик олим умрига завол бегона эканлиги, устоз ниятлари шогирдлар ишларида ҳамиша барҳаёт эканлиги таъкидланди.

К. РАҲИМ.

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

6 май куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Швейцариянинг «ЮБС» банки бошқаруви раиси доктор Н. Сенн раҳбарлигидаги делегация аъзоларини қабул қилди.

Суҳбат чоғида Президент меҳмонларга Ўзбекистоннинг бой иқтисодий имкониятлари ҳамда «ЮБС» банки билан ҳамкорликнинг истиқболли соҳалари хусусида сўзлаб берди, бу ҳамкорлик ҳар икки томон учун ҳам фойдали бўлишини таъкидлади.

Жаноб Н. Сенн кўрсатилган ҳурмат-эътибор учун президентга миннатдорлик билдириб, Ўзбекистон банклари билан «ЮБС» банки ўртасидаги алоқалар ривожланиб бораётганидан мамнуният изҳор этди. Ўзи раҳбарлик қилаётган банк Ўзбекистондаги истиқболли лойиҳаларни амалга оширишда ҳисса қўшишга тайёр эканини билдирди.

Суҳбатда Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари Б. Ҳамидов ва бошқа расмий кишилар иштирок этди.

(ЎзА).

Шу сонга хабар

БОЗОР ТАЛАБИ АСОСИДА

Бухоро ихтисослашган тажриба заводининг жамоаси ўтмас мато бўлиб қолган маҳсулот — омихта ем сақланадиган катта бункерлар ишлаб чиқаришдан воз кечди. Бу ерда ғўзапоя юладиган икки хил агрегат ишлаб чиқариш йўлга қўйилдики, бу маҳсулотга Ўзбекистонда ҳам, Марказий Осиёдаги бошқа мамлакатларда ҳам талаб катта.

Бу машиналарни завод мутахассислари республикадаги бир неча конструкторлик бюролари билан ҳамкорликда ясадилар. Улардан далаларни ғўзапоядан ва бошқа бир йиллик экинлар поясидан тозалашда фойдаланилади. Бухоро машинасозлари бу йил буюртмачиларга элликта агрегат етказиб берадилар.

ТАЖРИБА ЯХШИ НАТИЖА БЕРДИ

Гулистон туманидаги тўртта хўжаликнинг пахтакорлари уруғликни саралайдиган қурилмага яхши баҳо бердилар. Уни Сирдарё Давлат дорилфунуни олимлари ясашган. Агрегат бир соатда 2,5 тонна уруғлик чигитни саралай олади.

Қурилмада икки кишигина ишлайди. Агрегатни ҳар қандай текис жойга ўрнатиш мумкин. Вилоятдаги бошқа пахтакор хўжаликлардан ҳам саралаш агрегатига буюртма тушди.

УНВОН МУБОРАК

Яқинда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг қардош Туркманистон заминига қилган самарали сафари гувоҳи бўлган эдик. Бу сафар икки қардош халқнинг дўстлиги ва ҳамкорлигида янги даврни бошлаб берди. Куни кеча Туркманистондан яна хушхабар келди. Туркманистон Республикаси Президенти Сапармурод Ниёзовнинг фармони билан Ўзбекистон ва Туркманистон халқлари ўртасидаги қардошлик ва дўстликни мустаҳкамлашдаги хизматлари учун таниқли хонандаларимиз Отажон Худойшукуров билан Ортиқ Отажоновга «Туркманистон халқ артисти» унвони берилди.

Санъаткорларимизни юксак унвон билан табриклаймиз ва ижодларида муваффақиятлар тилаймиз.

ИЛМИЙ АНЖУМАН

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясида Ғафур Ғулом таваллудининг 90 йиллигига бағишланган илмий анжуман бўлиб ўтди. Уни академия президенти М. Салоҳиддинов очди.

Анжуманда «Ғафур Ғулом ва замонамиз», «Ғафур Ғулом прозасининг реалистик хусусиятлари», «Ғафур Ғулом ва ўзбек ҳикоянавислигининг шаклланиши», «Ғафур Ғуломнинг ҳажвий асарлари», «Ғафур Ғулом ва ўзбек мумтоз адабиёти», «Ғафур Ғулом — файласуф шоир» мавзуларида адабиётшунос олимлар С. Мамажонов, У. Норматов, Н. Владимирова, Ҳ. Абдусаматов, А. Ҳайитметов ва Н. Каримовнинг маърузалари тингланди.

НАШРИЕТ ТУҲФАСИ

Ғафур Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриётида атоқли шоир хотирасига бағишланган учрашув бўлиб ўтди. Унда нашриётга турли йилларда раҳбарлик қилган ижодкорлар Рамз Бобожон, Ҳамид Ғулом, Жуманиёз Жабборов ҳамда бошқа ёзувчи ва шоирлар Ғафур Ғулом ҳақидаги хотиралари, асарларидан олган таассуротлари тўғрисида сўзлаб бердилар. Нашриёт директори Б. Шарипов шоир таваллудининг 90 йиллиги арафасида адибнинг қисса ва ҳикояларидан таркиб топган «Менинг ўғригина болам», Саид Аҳмаднинг устоз ҳақидаги «Назм чорраҳасида» китоблари ўқувчиларга совға қилинганини айтди.

«Зўр карвон йўлида...»

XX аср ўзбек шеъриятини бугунги тафаккур нигоҳи билан назардан ўтказар эканмиз, шу даврнинг мажруҳ манзаралари ҳам, ҳақиқат дурларини ахтариш йўлидаги машаққат ва изтироблар ҳам, бунёдкор руҳнинг юксак парвозлари ҳам кўзга ташланади.

Ғафур Ғулом табиатан қанчалик истеъдодли ва донишманд шоир бўлмасин, у XX асрнинг, шу даврда туғилган, гуркираб ўсган ва чаппасига қулаган шўролар тузумининг фарзанди. У «Соғиниш» шеърида: «Улуғ эътиқодда ўламан қариб, Абаддир ленинча падарий ҳуқуқ», деб бежиз айтмаган. У баъзан ғафлат уйқусидан уйғонган кезларида ўз асрининг, бутун юраги билан куйлаган шўролар тузуми ва партиянинг қонли қўлларини кўрган. Лекин, у, Фауст сингари, ўз измини шу қўлларга топширган эди. Шоирнинг Навоий ва Бедил билан бутун умри бўйи давом қилган мулоқотлари, шу ўлмас ижодкор руҳи билан ошно тутинганн унинг бахти эди. Ана шу бахт туфайли у сарбаланд шеърларида Абадий шеърият уфқлари сари кўтарилди.

Ғафур Ғулом қанчалик граждан шоир, минбар шоир бўлмасин, у инсон сифатида, билимдон алломa сифатида кекса тарихнинг ҳам аянчли саҳифаларидан яхши хабардор, шўролар даврининг ҳам мусибатли манзараларини кўрган. Баъзан ана шундай манзаралардан чак-чак томиб турган қон унинг юрагига келиб тўкилган. Лекин у шикаста қалб кечинмаларини тасвирлашдан ўзини тийган. Унинг назарида шўро шоири фақат некбин туйғуларни куйлаши, фақат халқини партия бошлаган йўлдан етаклаши лозим эди. Бу унинг шоир сифатидаги фожиасидир. Аммо шу билан бирга бу ҳол унинг ўзига хос кучли жиҳатларини ҳам ўзида жамулжам этган.

Ана шундай инсон учун 1941 йилнинг оловли ёзида фарзанди Жўрахоннинг жанг майдонига кетиши беиз кечмаган. У гарчанд «Кузатиш» шеърида «улуғ эътиқод»га содиқ қолиб, унга — фарзандига «сафлар олдида бўл, мард бўл, ботир бўл», деб наказ берган бўлса-да, орадан бир йил ўтиб, Жўрахондан хат-хабар келмай қолганида, у таҳликага тушган. «Доимо умидим бардам бўлса ҳам, Баъзан васвасалар босар дилимни», деб ёзган у «Соғиниш» шеърида. Ана шундай васваса натижасида у ҳарбийдаги — ўлим оғушидаги фарзанд тақдирин ўйлаб, изтироб чеккан.

Зўр карвон йўлида
етим бўтадек.
Интизор кўзларда
ҳалқа-ҳалқа ёш.

Шеърнинг ғоявий мазмунида фалсафий қатлам юзага кела бошлайди ва бу қатлам соғинч туйғуларининг ҳалқа-ҳалқа ёш бўлиб оқишига имкон бермайди. Ғафур Ғулом катта фалсафий фикрлар билан йўғрилган бу дастлабки шеърига, шу тоифадаги бошқа асарларидан фарқли ўлароқ, Дубби Акбар, Герострат, Умар Ҳайём сингари тарихий сиймолар руҳини жалб этмайди. У шеърнинг фалсафий абадият ҳақидаги, ҳаётнинг абадий қонунлари тўғрисидаги тасаввурлари билан тўлдиради. Бу тасаввурларнинг марказида эса Қуёшнинг «хонаи хуршид»даги ўрни билан боғлиқ масала туради. «Энг кичик заррадан Юпитергача ўзинг мураббийсан, хабар бер, Қуёш» сатрларида мужассамланган поэтик образ, эҳтимол, шахсга сиғиниш авж олган даврда ўзгача маъно касб этган бўлиши мумкин. Аммо бугун диний эътиқод қаршисидаги темир панжаралар чилпарчин бўлган замонда шоирнинг Қуёшдан ўз фарзанди ҳақида хабар сўрашида Тангрига муножот оҳангларини кўриш тўғри бўлса керак.

Шоир гарчанд «Лойқа хаёлотлар чашмадай тинди, Пок-покиза юрак — бир қатра симоб», деб лирик қаҳрамоннинг тинган ҳолатини тасвир этса-да, бу қаҳрамон ўроғу гулқайчи ва истак кўтариб, боққа кирганида, унинг кўзларидан оққан ёш «ҳашарчи қўшни қиз»нинг бўйнига дур бўлиб тўлади:

Боғда сарвинозим
йўқ эди гарчанд...

Лекин шу пайт шоир нигоҳи яна Қуёшга тушади. Қуёш эса унинг васвасасидан қулаётгандек бўлади. Шундан кейин шеърнинг некбин ғоялар билан йўғрилган учинчи қисми бошланиб, «улуғ эътиқод»га содиқ ва фарзандининг ғалаба айёмида омон қайтишига ишонган шоир ўша қутлуғ кунда бир сават шафтоли кўтариб чиқарагини айтади. Бу ўринда шафтоли лирик қатламдан табиий равишда ўсиб чиққан, майин туклари жангчи йигитни, нимпушти ранги ва савринлиги беғубор шафақни эслатган, энг муҳими, тўкин ва осуда ўзбек ёзининг, тўй ва шодиёналар фаслининг образи даражасига кўтарилади. Аммо шоирнинг мақсади ғолиб фарзандини ўзбек табиатининг бу тансиқ неъмати билан меҳмон қилишгина эмас:

Е ўғлим, жонгинанг
саломат бўлсин,
Ўз боғинг, ўз мевaнг
данагин сақла.

Шеърнинг ҳар бир қисмида «мерос» сўзи билан боғлиқ турли тасаввурлар берилган. Шоир ўз ўғли ҳақида сўзлаб, ундаги «мерос мард-ғурур»га эътиборни қаратса, ўзи тўғрисида эса «Не қилса отамен, мерос ҳиссиёт», деган сўзларни айтган. Юқорида зикр этилган байтдан кейин «Шу мерос боғингни ўз қўлингга ол, Менга топширилган меросий ҳақ-ла», дея «мерос» сўзи ёрдамида ифодаланган тушунчалар тизмаси оша шеърнинг некбин хотимасига етиб келади:

Бунда товус каби
хиромон бўлиб,
Умид данагини бирга
экингиз.

Ғафур Ғулом бу шеъри билан «Турксиб йўлларида», «Яловбардорликка» сингари шеърларига нисбатан ҳақиқий ижодий юксакликка эришган. Шоирнинг «Кузатиш» шеърида намоён бўлган ва Ғафур Ғулом номини улуғлаган фазилат эса ҳаётга, давр манзараларига, тарихга донишманд инсон кўзи билан, Навоий, Бедил ва Умар Ҳайёмлар мактабида таҳсил кўрган шоирнинг зийрак қалби билан назар ташлаши, коммунистик мафкура чангалидан халос бўла боришидир. У шундай ҳолларда Ленин ва Коммунистлар партиясига сажда қилишни унутган ва ўз шеъриятининг завол билмас қасрига бирма-бир ғишт қўйган.

Наим КАРИМОВ.

«Кўзим усти миннатинг бошимга дурра»

Ғафур ҒУЛОМ

Сарҳисоб

Гомердан бошланиб тамом бўлмаган
Одамзод ақлининг дурдоналари;
Миллиард сатрларда занжирбанд сўзлар,
Ўзингиз шоирга юпанч берингиз
Ва шоирлигига ишонч берингиз.
Навоий байтидай тўлқинли ёшлик,
Бедилнинг шеъридай фалсафий умр,
Вазну қофияси мустаҳкам ҳаёт
Роман ўқилгандай ўтиб бормоқда,
Этаги қўллардан кетиб бормоқда.
Пайти келди энди қилсам сарҳисоб:
Нималар ёзибман, нима куйлабман,
Тонглар жилосидай уфқимга зийнат.
Жилғалар ранг олди ўйноқ дилимдан,
Покиза шеърлар оқмиш тилимдан.
Андишага жавоб юрак овози,
Ақида бутлиги зўр истироҳат.
Тонг отар пайтида ичилган қасам
Ватан хизматидир, юракка хитоб.
Енгил тортиб кетдим, мана сарҳисоб.

* * *

Қанча хатлардан муаммо
битта чанбардир бу йўл,
Худди паргор айланурсан
муттасил кетмак билан.
Ошиқи маст ҳушга келмас
умрлар ўтмак билан,
Қатра кам келмас бу тақдир
косаси — тўкмак билан.
Севги шундай зўр эрурки
худди денгиз тўлқини,
Кам бўлурми меҳру севги
ғарқ бўлиб чўкмак билан!
Севги ўчмас шуълаким,
йўқ бошқа ўтга эҳтиёж,
Офтоб манглайда порлар
моҳитоб ўчмак билан.
Ишқ бирлан бу қаламнинг
қалби пайванддир азал,
Айру солмас кимса анга қанча
қўрқитмак билан.
Оқ қўлинг менга узанди
севгига мазҳар каби,
Муҳр босди унга ошиқнинг лаби
ўпмак билан.

Ғафур Ғулом уй-музейи.

Ижод маҳсули.

САМОВИЙ САДОЛАР

Мен, афсуски, Ғафур Ғулом билан ҳамсуҳбат бўлган эмасман. Бизлар эндигина адабиётга кириб келаётган паллалар эди, бизларни шоирнинг салобати босарди, унинг ёнига боришни истасак ҳам, ҳайиқиб турардик, узоқдан айланишардик.

Бугун Ўзбекистон истиқлол кунларига етишди. Ғафур Ғулом бу кунларга етиб келганида, биринчилардан бўлиб Ўзбекистон мустақиллигини олқишлаб чиққан бўларди ва бу унинг маънавий ҳаққи ҳам эди. «Истиқлол» сўзини оғизга олиб бўлмайдиган ўша замонларда ҳам, у ҳар икки шеърининг бирида «ўзбек» сўзини ғурур билан ишлатар эди. «Кремль минбарида мағрур турган ўзбакман» деган сатрини эслайлик. Мисоллар кўп топилади.

Ғафур Ғуломнинг шеърияти зўр, аммо унинг насри ҳали ўз баҳосини олмаган деб ўйлайман. Шоир ва адиб тилини жуда яхши билган. Айтишларича Абдулла Қаҳҳордай ёзувчи ҳам Ғафур Ғуломнинг тилига рашк қиламан, деган экан. Бу ерда катта ҳақиқат бор. Кўпимиз бир сўзни қидириб, китоблар титиб, сўраб-суриштириб вақт ўтказамиз. Аммо Ғафур Ғулом ижод қилганда, сўзлар ўз-ўзидан қуйилиб келган, десак, муболаға қилмаймиз. Тили ниҳоятда равон, халқчил ва табиий. Шоирда «ладунний илм» бор эди, бу —унга илмни худонинг ўзи берган, дегани бўлади.

Ижодкорнинг шахси ва ижоди ҳақида баҳслар юради, баъзан шахс фаолиятига қараб ижодга баҳо беради, Алишер Навоий «Лисонут тайр»да, Оллоҳнинг коинот тожи бўлган инсонни яратиб унинг қалбига ўзининг сирини жойлаганини ёзган эди. Ижод ана шу улуғ Сирнинг садолари, яъни самовий садолардир. Шахснинг фаолияти қусурлари эса жисми тупроқдан яралган бандага хос жиҳатлардир. Улар яна тупроққа қайтади, улар Ерга тегишли. Ғафур Ғуломга ҳам баҳо берганда шу мезонни унутмайлик. Бас, шахс ўткинчидир, ижод эса боқийдир.

Муҳаммад АЛИ,
Ўзбекистон халқ ёзувчиси.

КЕЧА БУГУН ЭРТАГА

● **БИРЛАШГАН** Миллатлар Ташкилоти Арманистон билан Озарбайжоннинг розилигисиз, Тоғли Қорабоғнинг мустақиллигини тан олмайди, деди БМТ бош котиби Бутрос Ғолий.

● **«ХИТОЙ** Япониянинг тинч йўл билан тараққий этишига умид қилади», деди ХХР раиси Цзян Цзэмин сешанба куни Япония Бош вазирининг ўринбосари, адлия вазири Масахару Готода билан суҳбатда.

● **БЕЛАРУСЬ** республикаси Олий Кенгашининг Раиси Станислав Шушкевич Руминияга икки кунлик амалий ташриф буюрди. Бухарестда у Руминия Президенти Ион Илиеску ва Бош вазир Николае Вэкэрой билан музокара ўтказади, мамлакат парламентининг иккала палатаси раислари билан учрашади.

● **ГРОЗНИЙДА** Чечня республикаси Президенти Жохар Дудаев тарафдорлари ва мухолифлари ўртасида 4 майда бошланган музокаралар давом этмоқда. Музокаралар чоғида мухолифатдаги томон бир қатор талаблар, жумладан Президентнинг парламент фаолиятини тўхтатиш ҳақидаги ҳамда Чечня республикаси ҳудудида комендантлик соатини жорий этиш тўғрисидаги фармонларини бекор қилиш шартларини қўйган эди.

● **РОССИЯ** ҳукуматининг расмий кўрсатмасига биноан Ставрополь ва Чита аэропортлари халқаро миқёсдаги тайёрагоҳ мақомини олди. Айни пайтда бу аэропортларни замонавий ускуналар билан қайта жиҳозлаш ишлари бажарилмоқда.

● **РОССИЯ** Президенти Борис Ельцин илгари айтганидек, май ойининг охирида Японияга бормайди. Бу ҳақда Президент матбуот шўъбасининг раҳбари Анатолий Красиков хабар қилди. Унинг айтишича, Ельциннинг бу қарори Россиядаги ички аҳвол билан боғлиқ эмас. Борис Ельцин июль ойида Токиода бўладиган «катта еттилик» давлат бошлиқларининг учрашувига тайёрланмоқда.

● **АҚШ** конгресси сенатининг ташқи ишлар комиссияси ходимлари штатининг собиқ раҳбари Пэт Холт «Крисчен сайенс моритор» газетасининг мухбири билан суҳбатда Гуантанамо (Куба)даги АҚШ ҳарбий денгиз базасини қисқартириладиган ҳарбий иншоотлар рўйхатига қўшишга чақирди.

ТАБИАТНИНГ ЎЗИ ТАБИБ

Домла довруғи-ю, ютуқлари ҳақида гапирмади. Халқ табобатига эътибор кучайганлиги, бироқ унинг муолажа ва тажрибаларидан етарли даражада фойдаланилмаётганлиги, умуман, дори-дармонсиз даволашнинг афзалликлари хусусида суҳбатлашишни лозим кўрди.

— Домла, кимёнинг асри, одамларнинг жоҳиллиги бўлмаганда, сиҳатимиз барқарор бўлармиди!

— Жоҳиллик туфайли кўп нарсани йўқотдик, — деди у. — Ваҳоланки, табиий мувозанатни сақлаш ҳақидаги ҳакимларимиз таълимига қулоқ осмадик. Табиатга нисбатан зўравонлик оқибатини эса кўриб турибсиз. Янги-янги хасталиклар пайдо бўлмоқда. Бирор еримиз оғриса, дарров дорихонага чопамиз. Бирини даволаб, иккинчисини қўзғаб қўйганимизни билмай қоламиз. Одам ўз қувватини оширувчи табиий неъматлардан баҳраманд бўлиши керак.

— Семашкода даволаниш дарддан форир бўлишдир, дейишади кўпчилик. Ваҳоланки, бу ерда кўпроқ дори-дармонсиз даволанади.

— Чунки табиатнинг ўзи табиб. Соф ҳаво, қуёш тафти, турли балчиқлар, қум-лой, нефть чиқиндилари, тоғ муми... Улардан фойдаланишда бой тажриба тўплаганмиз. Қуёш нурининг экран орқали таъсири ўпка шамоллашида, бронхитда фойдаси катта. Шифобахш балчиқ билан даволашнинг нозик сирлари бор. Замонавий тиббиёт амалиётида лой билан даволаш усули ўзини оқлаган.

Илгари одамлар танчадан фойдаланишган ёки бўлмасам, билқ-билқ тупроқ, қумда юришган. Қайноқ тупроқ ва қум эса оёқдаги, товондаги захни тортиб олган.

— Муштарийларимиз шарқ даволаш усуллари ҳақида кўп сўрашади.

— Илмий муассасамиз қошида халқ табобатини илмий жиҳатдан ўрганиш мақсадида Шарқ табобати маркази (МДҲда ягона) ташкил этганимизга ҳам уч йил бўлди. Шифобахш гиёҳлар, уқалаш, игна-рефлекс — терапия, йога ва психотерапия группасини бирлаштириб, шарқ даволаш усулларини қўллаяпмиз. Бу ишга доришуносларни ҳам жалб қилганмиз. Бу даво усуллари ҳам илмий, ҳам иқтисодий жиҳатдан катта аҳамиятга эга. Бир томондан, Шарқ табобати ривожланади, иккинчидан, қанчадан-қанча дори-дармон иқтисод қилинади. Касаллик варақасига чиқувчи беморлар сони қамайиб, давлатнинг дорига сарфланадиган пули тежалади. Асосийси эса, одамлар соғлиғи яхшиланади. Тоғлардан йиғиб келинган ўтларнинг таркиби ўрганилади. Улардан дамламалар тайёрланиб, ҳар кимнинг мижозига қараб тавсия этилади.

— Зўр экстрасенс чиқибди, фалончи ўқиб, гипноз қилиб, қўл тегизмай даволармиш. Фалончи кўзинга қараб касалингни ҳам, қисматингни ҳам айтиб берармиш, деган гапларни кўп эшитиб қоламиз. Улар ҳақидаги фикрингиз!

ҚУТЛОВ

Муҳтарам Карим Йўлдошевич!

Сизни оила аъзоларингиз ва шогирдларингиз қутлуғ 60 ёшингиз билан чин дилдан муборакбод этади. Сизга сиҳат-саломатлик, узоқ умр, халқимиз саломатлиги йўлидаги ишларингизга барака тилайдилар.

— Табибнинг энг юксак вазифаси кишини хасталик азобидан қутқариш. Аммо ҳаётда шундайлар борки, беморга бешафқат, бефарқ муносабатда бўлади. Табибнинг тиб илмига табиати келишмоғи, яъни шу илмга нисбатан қобилияти бўлмоғи керак. Тиббиётнинг назарий ва амалий томонларини билмаган, одамларни алдаб, пулини шилаётган бир кимсага инсон саломатлигини топшириб бўладими? Уларнинг халқ соғлиғига келтираётган зарари камми? Экстрасенслар фақат беморларда соғайиб кетиш умидини пайдо қилади. Уларнинг руҳини кўтаради. Лекин бу билан беморни тузатиб бўлармикан? Руҳий тасир чарчаган асабларга осойишталик бағишлаб, кўнглини юмшатади. Бемор фақат вақтинчаликкина енгил тортиши мумкин. Аммо тан оғриқлари-чи?

Вазирлигимиз йўлланмаси билан уларнинг нималарга қодирлигини билиб беришимизни сўраб, уларни бизга юборишади. Комиссиядан ўтказиб берамиз. Касаллиги бизга аниқ бўлган 5—10 та беморни кўриб беришни тавсия этамиз. Улар барибир хасталигини аниқлаб беришолмайди, елка қисишади. Нега? Тиббиёт оламидан бехабар, одам унга қандай қилиб ташхиз қўйсин, даволасин? Беморлар бизнинг ёрдамимизга муҳтож. Бу ёрдам эса, малакали бўлиши керак. Ширин сўз билан, гиёҳ билан, қунт билан, сабот билан, чидам билан... Ҳамкасбларимга «Юракни юрак билан даволанг», дегим келади.

* * *

Суҳбатимиз тугар чоғи домла қўлимга таклифнома тутқазди.

«Сизни Н. А. Семашко номидаги саломатликни тиклаш ва физиотерапия илмий-текшириш институти директори, Россия тиббиёт Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган фан арбоби, тиббиёт фанлари доктори, профессор Карим Йўлдошевич Йўлдошевнинг таваллуд топган кунига 60 йил тўлишига бағишланган илмий кенгашнинг мажлисига таклиф этамиз...».

60 йил. Шунча йил мобайнида халқимиз саломатлиги йўлидаги хизматлари беқиёс. Беихтиёр домла ҳақида битилган сатрларни ўқийман.

«Профессор Карим Йўлдошев яратган илмий мактаб тиббиёт фанининг ривожига ўзининг муносиб ҳиссасини қўшиб келяпти. У институтни бошқариш билан бирга замонавий тиббий тадқиқотларнинг истиқболли йўналишларига — юрак қон томир, асаб системаси, нафас органлари, таянч-ҳаракат ва ҳазм системалари касалликлари бўлган беморларни соғломлаштириш мақсадида организмнинг органлари ва системалари фаолиятини идора қилишга таъсир кўрсатадиган физик ва илмий омилларни ўрганишга катта эътибор бериб келмоқда... Карим Йўлдошев хизматлари ҳукуматимиз томонидан муносиб тақдирланган. У...».

Лола СОАТОВА.

БУ КЎҲНА ДУНЁ

ВОҚЕАЛАР·ХАБАРЛАР·ҲОДИСАЛАР

БЮДЖЕТ ҚАЙТА КЎРИБ ЧИҚИЛДИ

БМТ Бош ассамблеясининг ялпи мажлисида Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг 1992—1993 йилларга мўлжалланган ва қайта кўриб чиқилган мунтазам бюджети 2,4 миллиард доллар миқдорида маъқулланди.

Бундан ташқари Бош ассамблея БМТнинг Арманистон, Озарбайжон, Беларусь, Грузия, Қозоғистон, Украина ва Ўзбекистондаги муваққат ваколатхоналарини пул билан таъминлаш ҳақида ҳам қарор қабул қилди.

ГЕТЕ МАКТУБЛАРИ ВАТАНГА ҚАЙТДИ

Украина Бош вазири Леонид Кучма иккинчи жаҳон урушидан сўнг Германиядан Совет Иттифоқига олиб кетилган маданий бойликларнинг бир қисмини ГФРга қайтарди. ГФР Федерал Президенти Рихард Фон Вайцзеккер қабул қилиб олган қимматбаҳо буюмлар орасида янги давр немис адабиёти асосчиси Иоганн Вольфганг Гётенинг мактублари ва тошбосма асарлари бор.

ҒАРБ РОССИЯГА ҚАРЗ БЕРИШГА ШОШИЛМАЯПТИ

Москвада юз бераётган сиёсий воқеалар ҳамда Россия иқтисодиётини барқарорлаштириш дастурини оширишдаги қийинчиликлар туфайли Ғарб бу мамлакатга қарз беришга шошилмаяпти. Худди шу сабабдан умумжаҳон банки ҳозирча Москвага ваъда қилинган 700 миллион ўрнига атиги 100 миллион доллар қарз берди, деди банк директори Эрнест Стерн Парижнинг «Монд» журнали мухбири билан суҳбатда.

ТУРКИЯ ҚЎШИНЛАРИ БОСНИЯГА БОРИШГА ТАЙЁР

НАТО талаб қилар экан, Туркия Босния ва Герцеговинага қўшин юборишга тайёр, дея маълум қилди Туркия Бош вазири Сулаймон Демирэл. Туркия расмий доираларининг билдиришича, деб ёзади «Тюркиш дейли ньюс» газетаси, ҳукумат раҳбари собиқ Югославияда тинчлик ўрнатиш режасини амалга оширишда кузатувчилик қилиши лозим бўлган халқаро кучлар таркибидаги Туркия бўлинмасини назарда тутмоқда.

АРМОНДА ҚОЛГАН ҲАЙКАЛТАРОШ

АМРИҚОНИНГ Бейкерсфилд шаҳрида яшовчи бир ҳайкалтарош кўплаб қабр тошлари ясарди ва уни сотиб кун кечирарди. Аммо ҳали барча тошларини сотиб улгурмаганди. Яқинда бевақт оламдан ўтди.

У ғаройиб васият қолдирди. Қабр тошига исм-фамилиясидан ташқари қуйидаги сўзларни ҳам ёзиб қўйишларини буюрганди: «Турли кўринишдаги қабр тошларини арзон баҳога менинг бевамдан сотиб олишингиз мумкин». Бу сўзлардан сўнг эса кўча ва уй номери ёзиб қўйилди.

ХОРИЖДА НИМА ГАП?

УГАНДА Президенти Йовери Мусевени яқинда тузилган Ислом инқилоб партиясини рўйхатга олишни рад этди ва мамлакатда бошқа барча сиёсий партияларнинг фаолиятини тақиқлади. Давлат бошлиғи Мбулу шаҳридаги Уганда Ислом дорилфунунини битирувчилар ҳузурида нутқ сўзлади. У мамлакатда диний эътиқод эркинлиги мавжудлигини айтиб, лекин «биз динни сиёсатга жалб этишга йўл қўя олмаймиз», деди.

ЗАМБИЯ ҳукумати махсус қўмита тузилганини эълон қилди. Бу қўмита Африкадаги шу мамлакатда инсон ҳуқуқлари бузилишига доир масалаларни кўриб чиқади. Янги идоранинг асосий мақсади полициянинг ғайриқонуний қамоққа олиши, маҳбусларга азоб бериши, ғаразли терговлар ҳақида Замбия ҳукумати аъзолари ва президентни ўз вақтида хабардор қилиб туришдан иборат.

ХИТОЙ чоршанба куни Пекинда бўлиб ўтган Амриқо-Шимолий Корея учрашувини табриклайди ва бу музокаралар тез орада ижобий натижа беради, деб умид қилади. ХХР Ташқи ишлар вазирлигининг вакили журналистлар билан учрашувда шу тўғрида гапирди. У Босния серблари парламентининг Вэн-Оуэн режасини тасдиқлашдан бош тортганини шарҳлаб, парламентнинг бу қарори жаҳон ҳамжамиятини ташвишга солганини айтди.

ЭСТОНИЯ Республикасининг Президенти Леннарт Мери Польша Республикасига расмий ташриф буюрди. У Польша давлатининг бошлиғи Лех Валенса билан музокара бошлади. Икки давлат бошлиғи ҳузурида Польша ва Эстония ташқи ишлар вазирлари дўстона ҳамкорлик ва Балтиядаги яхши қўшничилик тўғрисидаги шартномани имзоладилар.

САЛЬВАДОР ҳукумати билан Фарабундо Марти номидаги Миллий Озодлик Фронти сулҳ шартномасининг бир қанча қоидаларини бажариш тартиби ҳақида келишиб олдилар. Бу ҳужжат даставвал белгилаб олинган жадвалдан кечикиброқ бажарилмоқда. Мексика ахборот маҳкамасининг хабар қилишича, президент Алфредо Кристиани, фронт раҳбарлари ва БМТ делегациясининг бошлиғи Аугусто Рамирес Окампо ўртасида бўлиб ўтган музокараларда шу ҳақда муҳим аҳдлашувларга эришилди.

ГЕРМАНИЯ ташқи ишлар вазири Клаус Кинкель Қоҳирада араб давлатлари уюшмасининг бош котиби Исмат Абдил Мажид билан учрашди. Суҳбат чоғида ГФР билан араб мамлакалари ўртасидаги муносабатларга тааллуқли бир қанча масалалар, шунингдек, Яқин Шарқдаги сулҳ жараёнини ривожлантириш муаммоси муҳокама қилинди.

(ЎзА).

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ЭНГ, ЭНГ, ЭНГ...

● ДУНЁДА энг кўп чоп этилган китоб «Инжил» экан. Унинг умумий тиражи 2 миллиард нусхадан ортиқ бўлиб, икки мингта тилга таржима қилинган. Иккинчи ўринни эса Мао Цзэдуннинг «Танланган асарлар»и эгаллаган. У 800 миллион нусхада нашр этилган.

БРУНЕЙ султони энг бойваччаликда ҳалиям биринчиликни қўлдан бермай келаётир. Унинг сармояси 37 миллиард долларга тенг. Бойваччаликда иккинчилик 12 миллиардлик сармояга эга бўлган Британия қироличасига насиб этган.

БУЛТУР декабрь ойида амриқолик Бьюлах Трент қазо қилди. У дунёда энг узоқ умр кўрган аёл ҳисобланади — 1842 йилда туғилган.

Яқинда эса британиялик Шарлотта Хьюз 116 ёшида вафот этди. У энг кеч турмушга чиққан аёл ҳисобланади — 50 ёшида турмуш қурган. Эри 109 ёшгача яшаган.

Бугунги кунда энг узоқ умр кўраётган (ҳали тирик бўлган) аёл франциялик Жан Кальмандир. У ҳозир 118 ёшда, ҳали тетик. Чекишни ўтган йили ташлади, бироқ портвейн ичишни ҳозирча бутунлай ташлаганича йўқ.

МОСКВА остонаси шаҳридаги Переделкинонинг номи Гиннеснинг «Рекордлар китоби»га зикр этилган. Сабаб, энг кўп ёзувчилар бу ерда яшашаркан.

ЎПИШИШДА РЕКОРД

● БУ ЎПИШИШ воқеаси 1984 йилда Чикагода содир бўлди. Эдди Ливин билан Дельфин Крашунчалар ўпишгич эканки, роппа-роса 17 кеча-кундуз тинмай бир-бирини ялаб-юлқашса бўладими. Е тавба!

Улар шу иши билан ҳам тарихда қолишди, яъни ўша йили 24 сентябрь куни уларнинг номи Гиннеснинг «Рекордлар китоби»га тиркалди.

Қодир ЭРНАЗАРОВ:

«БУ — МЕНИНГ ЁШЛИГИМ»

БИЗЛАР ҲАМ ёш бўлганмиз. Орзу-ҳавасларимиз бир дунё эди. Аммо ҳаммаси бир кечада изсиз йўқолди. Ҳаммаёқни ташвиш, ғам-ғусса қоплади. Осмонда қора булутлар... (Ўшанда ҳали мактабда ўқиб юрган болалар эдик). Уруш, фашист босқинчилари келтирган кулфатлар, халқ турмуш даражасини ниҳоятда оғирлашиб кетиши, кечагина югуриб, кулиб, ўйнаб юрган болаларни бирданига катта қилиб қўйди, уларни ҳам қўлига қурол олиб, душманга қарши курашга ундади.

1944 йил ёзида ҳарбий билим юртини тугаллагач мен ҳам, ўн саккиз ёшли йигит, пулемёт взводининг командири сифатида Белоруссия ва Болтиқбўйи давлатлари ҳудудларида бу ўлкаларни озод қилиш учун фашист босқинчиларига қарши олиб борилаётган шиддатли жангларда қатнашдим. Ўша йили кузга бориб қисмларимиз томонидан ўтказилган жанговар операциялар натижасида бизнинг қўшинларимиз Болтиқ денгизи бўйига чиқдилар. Бу операциялар натижасида Белоруссиянинг қолган қисми, Литва билан Латвиянинг анча ҳудуди душмандан озод қилинди. Қўшинларимиз Шарқий Пруссияга кирдилар ва немис-фашист қўшинларининг қирқдан ошиқ дивизиясини Шарқий Пруссиядан ажратиб Латвиядаги Курляндия ярим оролида қуршовга олдилар. Қуршовга тушган немис қўшинларини денгиз томонидан ҳарбий денгиз ва ҳарбий-ҳаво кучларимиз қамал қилди.

Қамал қилинишига қарамай душман қўшинлари Курляндиядаги денгиз портлари орқали Германиядан мадад олиб турдилар, бир неча маротаба қамални ёриб Шарқий Пруссияда ҳали тор-мор келтирилмаган ўзларининг асосий кучлари билан қўшилишга ҳаракат қилдилар.

Ноябрь ойида қор аралаш ёға бошлаган ёмғир қўшинларимизнинг аҳволини анча оғирлаштирди, ботқоқлик муваффақиятли жанглар олиб боришга тўсқинлик қилди. Бир неча ўн кунлар давомида немис-фашист қисмларининг ҳужумларига қарши оғир шароитда мудофаада туришга мажбур бўлдик. Мудофаа жанг ҳаракатлари пасайган вақтларда ертўлаларга кириб дам олардик, уйга хат ёзиш ва уйдан келган мактубларни яна қайта-қайта ўқиш имкониятига эга бўлар эдик. Уйдан юборилган хатлар бир неча ҳафта давомида ҳарбий қисмларимиз кетидан қувлаб охири бизларни топиб келар эди.

Адамиздан менга юборилган бир хатда «Болам, баъзи бир қўшниларга фронтдан кейим-кечаклар солинган посилкалар келди. Сен ҳеч кимнинг нарсасига кўз тикма, ҳеч нарса юборма. Соғ-омон қайтиб келсанг, шу биз учун катта бахт», деб ёзгани эсимда...

1944 йил охирида ва 1945 йил бошида кириб келган қиш Болтиқбўйида қисмларимизга ҳужум ҳаракатларини бошлашга ва давом эттиришга имкон берди. Февраль бошида қисмимиз яна бир неча ҳудудларни душмандан озод қилди. Жангларнинг бирида танкларимиз кетидан эргашиб, взводимизнинг бир қисми ва бир неча пиёда жангчилар билан ўрмонзор ичида жойлашган кичик қишлоққа кирдик ва немисларни қувиб чиқардик. Қишлоқ олов ичида эди. Қишлоқ ёнида ва ичида шикастланган бир неча танкларимиз турарди. Тўсатдан немислар ҳужум бошлашди. Пулемётларни қишлоқнинг ҳар чеккасига қўйиб мудофаага ўтдик.

Немислар бизни қишлоқдан суриб чиқариш учун бир неча марта ҳужумга ўтдилар. Ҳатто устимизга танкларини ҳам юбордилар. Эпчил жангчиларимиз шикастланган танклардаги тўплардан немис танкларига қарши ўқ уздилар, уларни орқага чекинишга мажбур қилдилар. Взводдаги ўзбек, арман, молдован, рус ва украин йигитлари қурбонлар берсалар ҳам бир ёқадан бош чиқариб, асосий кучларимиз етиб келгунча бир кеча-кундуз қишлоқни ҳимоя қилиб турдилар. Шу билан қисмларимизга қишлоқ жойлашган жойдан ўз ҳужумини давом эттиришга ва ҳар томонлама кенгайтиришга имкон туғдириб бердилар. Армиямиз қисмлари душманнинг кўп эшелонли мудофаа чизиғини ёриб ўтиб, бир неча ўн километр олдинга силжиди ва муҳим стратегик аҳамиятга эга бўлган Латвиянинг Лиепая денгиз портига яқинлашди.

Ўша вақтда биз ўрмон ичидаги кичик бир номсиз қишлоқнинг армиямиз ҳужуми учун муҳим аҳамиятга эга эканлигини билмаган эдик.

Кўп ўтмай, батальон алоқачиси бизларга «За Родину» деган дивизия газетасини олиб келди. Газетада кичик қишлоқда взводимиз кўрсатган жасорат тасвирланган мақола бор экан. Бу мақолани ким ёзган экан деб ҳайрон қолдик. Кейин газетанинг жамоатчи мухбири, оддий жангчи бизни бирга қишлоқда жанг қилгани аниқланди.

Март ойида яна янгидан душманнинг Варшава дарёси шарқий соҳилида жойлашган Прискуле районидаги душман плацдармини тугатиш учун ҳужумга бошладик. Бу жанглар ботқоқлик жойларда бошланганлиги туфайли оғир кечди. [illegible] «Максим»ларни елкада кўтариб ҳужумга ўтиш ниҳоятда қийин бўлди. Кунига фақат бир ярим икки километр олдинга силжий олдик. Бир неча кун давом этган қаттиқ жанглардан кейин дивизиямиз Варшава дарёси бўйига чиқди.

Қор аралаш ёмғир туфайли душман мудофаа қилаётган нариги соҳил кўринмасди. Жангчиларни яна янгидан ҳужумга тайёрлаб юрган вақтда кўзим дарё устида устма-уст ётган бир неча қисмимиз жангчиларига тушди. Нима гап экан деб улар томонга қараб бир неча қадам ташлаган эдим, кўлимдан ўқ еб солдатлар устига йиқилдим. Шундагина бу солдатларни ҳам, мени ҳам немис снайпери нишонга олганини сезиб қолдим. Бир илож қилиб ўзимни чеккага олдим.

Қисқа муддат давомида дала госпиталида даволаниб чиққандан кейин яна ўз дивизиям ва жонажон взводим билан Блидене районида душманга қарши олиб борилаётган жангларда қатнашдим.

...1945 йил 8 май кечаси. Шу куни немис қўмондонлигининг Германия сўзсиз таслим бўлгани тўғрисидаги актномага кўра қўлидаги [illegible] хушхабарни эшитдик. Халқимиз бир неча йил орзу-умид билан кутган — Ғалаба кунига етиб келдик.

Йиллар ўтди. 1983 йилда Ғалаба куни Ригада дивизиямиз фахрийларининг анъанавий учрашуви ўтказилди. Биз ҳам у ерга бордик. Бу тантанага етиб бордик. Фронтдош дўстларимиз билан урушда ҳалок бўлган сафдошларимизнинг биродарлик қабристонларига гулчамбарлар қўйдик. Фронт чизиғи ўтган жойларга бордик. Уруш тамом бўлгани тўғрисида хабарни эшитган мудофаанинг олдинги чизиғида жойлашган ертўлани зиёрат қилдик. Рафиқам томонидан шу ердан олинган бир ҳовуч муқаддас тупроқ латвиялик ўз [illegible] совға қилган махсус идишда хонадонимизнинг тўрида турибди. Невараларим бу муқаддас тупроқ солинган идишни «Бу нима?», деб сўрайдилар. Уларга ҳамма нарсани тушунтириш қийин. Улар ҳали ёш болалар. Мен ҳар сафар уларга «Бу — менинг ёшлигим», деб жавоб бераман.

Қодир ЭРНАЗАРОВ,
Улуғ Ватан уруши иккинчи гуруҳ ногирони.

ҲАМ ШОДЛИК ҲАМ ҚАЙҒУ БИЛАН

Биз кун сайин 1941—45 йил уруши ҳақида янгидан-янги тафсилотлар эшитяпмиз. Лекин, ҳар не бўлганда ҳам 9 май куни беэътибор қолиши мумкин эмас. Бу гуноҳ! Қимматга тушган урушнинг ғалабагача бўлган 4818 кунида собиқ Иттифоқнинг 30 миллиондан зиёд фуқароси ҳалок бўлди. Бу уруш кунлари ҳисоб-китоби асли қандай бўлган, ҳозир аниқланяпти. Биргина бизнинг Байтқўрғон қишлоғимиздан 500 дан ортиқ йигит урушга кетган, шулардан 150 дан ортиғи ҳалок бўлди, 100 дан ортиқ ҳамқишлоқларимиз эса бедарак йўқолган.

Эсон-омон фронтдан қайтган фахрийларнинг кўплари уруш жароҳатлари туфайли бирин-кетин оламдан ўтиб, сафлари тобора камайиб бормоқда. Шунинг учун қишлоғимизнинг меҳнат аҳли ҳар йили ғалаба байрамини ҳам шодлик, ҳам қайғу билан нишонлайдилар.

Яқинда Байтқўрғон қишлоғидаги Ўктам Усмонов номли 16-ўрта мактабда ғалабанинг 48 йиллигига бағишланган кеча бўлиб ўтди. Бу учрашувда қишлоғимизнинг уруш ва меҳнат фахрийлари иштирок этдилар. Шунингдек, биз ушбу тадбирга қардош Тожикистондан, Ленинобод вилоятининг Ашт туманидан ва Фарғона вилоятининг Бешариқ туманидан меҳмонлар таклиф қилдик.

Йиғилганларга ўқувчилар «Мен — Ватан ўғлиман» саҳна асарини намойиш этдилар. Бир парда уч кўринишли бу асар А. Мотросов жасоратини такрорлаган Совет Иттифоқи Қаҳрамони Тўйчи Эрйигитовнинг жасоратига бағишланган.

Шундан кейин Совет Иттифоқи Қаҳрамони Тўйчи Эрйигитовнинг синглиси Аширбиби Эрйигитова ва жияни Тожиқиз Фармонова, Ашт тумани халқ таълими бўлим мудири ва бошқа меҳмонлар сўзга чиқишди. Ушбу тадбирнинг яна бир эътиборга молик жиҳати бор. Тожикистондаги оғир аҳвол ҳаммамизга маълум. Аммо шунга қарамасдан тожик дўстлар мактабимизнинг кичик бир тадбирига келишди. Меҳмонлар ўзлардан эсдалик ва хотира учун кўплаб альбомлар, китоблар ва Тўйчи Эрйигитов расми туширилган гилам тақдим этишди. Шу билан бирга «Мен — Ватан ўғлиман» саҳна асари ижодкорларининг Тожикистонда меҳмон бўлиб, бу асарни у ерда намойиш этишни таклиф этдилар.

Кеча сўнггида барча меҳмонлар Ватан озодлиги учун олиб борилган қонли жангларда ҳалок бўлган ҳамқишлоқларимиз хотирасига бағишлаб мактабимиз ҳовлисида ўрнатилган ёдгорлик пойига гуллар қўйишиб, Улуғ Ватан урушида ҳалок бўлганларни хотиралайдилар.

Ҳайрулла ИНОҒОМОВ.
Халқ маорифи аълочиси.

ЗАМОНАНИНГ ҚАДРИ

Пойтахтдаги Ички Ишлар Вазирлигига қарашли ҳарбий қисмда ўз ҳарбий хизмат бурчларини ўтаётган аскар йигитлар шу куни Улуғ Ватан урушида қозонилган ғалабанинг моҳиятларини қалбан ҳис қилдилар. Уларнинг ҳузурида учрашув ўтказиш, суҳбатлашиш, хотираларини сўзлаб бериш учун Улуғ Ватан уруши фахрийси, истеъфодаги майор Мирзоҳид Нишонбоев ташриф буюрди.

Мирзоҳид ака Ленинград (ҳозирги Санкт-Петербург) фронтларида жанг қилган. Ленинградда қамал бошланиб, то озод этилгунича шу шаҳар ҳимоясида бўлган. Бир неча бор яраланиб, яна жангга кираверган. Ғалаба кунини Болтиқбўйида қаршилаган.

— Биз уруш қатнашчилари, кўпни кўрганлар, — дейди у кишн йиғилган аскарларга меҳр билан термулиб, — доим бир нарсани ният қилиб келамиз. Бизлар кўрган азобни, даҳшатни ҳеч ким ҳеч, қачон кўрмасин. Ўша биз қатнашган уруш халқимиз бошидан ўтказган энг сўнгги — кулфат бўлиб қолсин. Бунинг бир томони сизларга ҳам боғлиқ. Мустақил Ўзбекистонимизнинг ҳарбий кучлари қанча қудратли бўлса, осойишталигимиз шунча мустаҳкам, кафолатли бўлади. Замонамизнинг қадрига етиб, сидқидилдан хизмат қилсангиз яхши кунларимиз боқий бўлиб қолаверади.

Мирзоҳид ака урушнинг даҳшатлари ҳақида узоқ сўзлади. Шунда бир аскар йигит ўрнидан туриб савол берди.

— Уруш ҳақидаги хотираларни эслаш Сиз учун оғир эмасми?

— Оғирликка-ку оғир, аммо қанча оғир бўлмасин, сизлар — ёш авлод бу ҳақиқатларни билишингиз, ҳис қилишингиз, уруш ўйинчоқ эмаслигини тушуниб етмоғингиз лозим.

Дилдан суҳбат узоқ давом этди. Учрашув сўнггида капитан Муниe Абдурахмонов барча зобиту аскарлар номидан Мирзоҳид акани Ғалаба куни байрами билан табриклади.

— Сиз ва сиз каби отахонларнинг қадрига етмоқлик биз учун қарз, — деди капитан. — Сизлар вақтида биз учун жон фидо қилиб қон тўккансизлар. Бугунги ёруғ кунларимизнинг асл сабабчилари — Сиз каби уруш фахрийларидан бир умр миннатдормиз.

Нодир МАҲМУДОВ.

БУГУН БИЗ НИМА ДЕМАЙЛИК, УЛАР БАРИБИР ҚАҲРАМОН

9 май – Ғалаба куни

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

Фахрийлар асарлари кўргазмаси

Ўзбекистон Рассомлар уюшмасининг марказий кўргазмалар залида очилган кўргазма Ғалаба кунига бағишланди. Унда ўттизга яқин мўйқалам усталари ўз асарларини намойиш қилишмоқда. Уларнинг ҳаммаси Улуғ Ватан уруши иштирокчилари ва меҳнат фахрийларидир.

Собиқ аскарлар, шунингдек, мамлакат ичкарисида меҳнат қилиб, ғалабага ҳисса қўшганлар тақдирида, қалбида уруш ўчмас из қолдирди. Ўша оғир йилларни бошидан кечирган рассомлар ижодида Улуғ Ватан уруши асосий мавзу бўлиб қолгани бежиз эмас. Кўргазмага қўйилган асарларнинг кўпи томошабинларга уруш даврини эслатди. Кўргазмада К. Носировнинг «Уруш йилларидаги болалар» асари, Г. Ткачевнинг «Полкдошлар», «Ёдгорлик», И. Кочетовнинг «Ғалаба», И. Рабодзиенконинг «Фронтда олинган сурат», «Мерганлар», «Ғалаба» асарларини кўриш мумкин. Шунингдек Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби С. Абдуллаев мўйқаламига мансуб суратлар ҳам қўйилган. Таниқли мўйқалам усталари, Ўзбекистон халқ рассомлари Р. Аҳмедов, Ч. Аҳмаров, Н. Қўзибоев ҳам ўз асарларини кўргазмага тақдим этганлар.

Вернисаж доирасида уч рассомнинг хусусий кўргазмаси ҳам ташкил этилган. Булар Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби Б. Котлов, шунингдек, Х. Жунайдуллаев ва А. Балкановлардир. Котлов чизган суратларнинг кўпи Ўзбекистонга бағишланган. Улар гўзал манзаралардан иборат. Х. Жунайдуллаев асарларининг мавзуси ҳам, ижро маҳорати ҳам турлича. Ўзбек плакатчи рассоми А. Балкановнинг туркум асарлари шу ерда намойиш этилмоқда. Уларнинг кўпи Улуғ Ватан урушига бағишланган бўлиб, муаллифнинг ўзи урушнинг оғир йўлларини босиб ўтган.

И. ГРЕБЕНОК,
ЎзА мухбири.

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

ҚУЙИДА эълон қилинаётган мақоламизнинг муаллифи — Мажид САМАДОВ. Улуғ Ватан уруши қатнашчиси. Урушни Берлининг Рейхстагида тугатган. Мажид аканинг уруш мавзусига бағишланан бешта ҳужжатли китоби чоп этилган. Айни кунларда унинг «Абадий дилимизда сиз» асари «Ўзбекистон» нашриётида чоп этишга тайёрланмоқда.

Мажид ака 1978 йилдан бошлаб собиқ СССР Мудофаа вазирлиги архивида изланишлар олиб бормоқда. Ана шу изланишлар натижаси ўлароқ, 34 минг ўзбекистонлик марҳум жангчиларнинг тақдири аниқланди. 8700 аскарнинг қаҳрамонликлари юзага чиқди. 200 га яқин жангчининг турли сабаблар билан ололмай қолган мукофотлари эгаларига топширилди, Минглаб фарзандлар оталари қабрини зиёрат қилишга муваффақ бўлишди. Мажид ака бу савобли ишларнинг ҳаммасини ўз ҳоҳиши билан, қуролдошларининг руҳипоклари ҳурмати амалга оширди.

Тўғри, юртимиз кимгадир қарам эди. Бизни ҳам қачонлардир босиб олишганди. Лекин у пайтлар халққа босиб олиш эмас, «қўшиб олиш» ҳақида гапирилларди. Оталаримиз, боболаримиз жангга кириш олдидан «ягона ва Улуғ Ватан учун» жон беришларига ишонардилар. Бунинг учун уларни айблаб ҳам, уларнинг жасоратларидан кўз юмиб ҳам бўлмайди. Улар қаҳрамон эдилар.

Қуйидаги мақолада ҳам ҳамюртларимиздан бирининг қаҳрамонлиги ҳақида ҳикоя қилинади.

Ҳеч ким, ҳеч нарса унутилмайди

Ўзбекистонлик ягона гастеллочи

БУТУНИТТИФОҚ радиосининг 1941 йил 31 августдаги хабари ҳали-ҳали ёдимда: «28 август куни Днепрнинг ўнг қирғоғидаги Д. шаҳри яқинида немислар йирик танк ва пиёда қисмларини тўплагач, фашист саперлари Днепр дарёси устига шошилинч равишда кўприк ўрната бошладилар... Совет бомбардимончиларига қурилган кўприкни яксон қилиш тўғрисида буйруқ берилди. Кўприкка биринчи бўлиб кичик лейтенант Вдовенко экипажи етиб келди. Душман снаряди теккан самолёт ёна бошлади. Жасур экипаж ёнаётган самолётни душман понтон кўпригига йўналтирди. Самолёт бориб кўприкка урилиб, катта куч билан портлади. Кўприк батамом яксон қилинди. Бомбардимончи самолётнинг қаҳрамон экипажи: кичик лейтенант И. Т. Вдовенко, лейтенант Н. В. Гаманенко, отувчи кичик сержант М. Пўлатов ва отувчи-радист, кичик сержант Б. П. Карпов душманга зарба бериб, мардларча ҳалок бўлишди».

Ўзбекистонлик жангчиларнинг Улуғ Ватан уруш фронтларидаги жасоратларини ўрганиш мақсадида СССР Мудофаа министрлигининг Марказий архивида сақланаётган ҳужжатларни кўздан кечираётиб, бир далилга аниқлик киритиш учун ўқув зали ихтиёридаги справкалар кутубхонасига кириш лозим бўлиб қолди. Эшикдан кириш билан ўнг томондаги шкаф жавонига қўйилган ва устига «Гастеллочилар», «Талалихинчилар» ва «Матросовчилар» деб ёзиб қўйилган тўпламларга кўзим тушди.

Шу лаҳзада хаёлимдан 1941 йилнинг 28 август куни капитан Гастеллонинг ўлмас жасоратини такрорлаб, мардларча ҳалок бўлган М. Пўлатов мен танийдиган пискентлик Мирза Пўлатов эмасмикан, деган фикр ўтдию, «Гастеллочилар» деб номланган тўпламни қўлимга олиб варақлай бошладим.

Омадни қарангки, фикрим тўғри бўлиб чиқди. 1940 йилда Қизил Армия сафига чақирилган ҳамюртим Мирза Пўлатов, 50-авиация дивизиясининг 81-авиация полкидаги Тимофеевич Вдовенко командир бўлган экипаж таркибида ҳавода отувчи сифатида жангга тушан экан.

* * *

Мирза ПЎЛАТОВ 1920 йилда Пискент шаҳрининг Мўминобод маҳалласида таваллуд топган. 1933 йилда онаси Буниса ая, 1934 йилда отаси Пўлат амаки вафот қилгач, у сингиллари Ҳукминиса ва Маъмура билан қариндошлари тарбиясида бўлди.

1932 йилда Киров номли бошланғич мактабни тамомлаган Мирза ўқишни Ленин номли етти йиллик мактабда давом эттирди, турмуш қийинчилиги сабабли 1934 йилда болалар уйига боришга мажбур бўлди. У ерда ўқишдан бўш пайтларида кашшофлар иши билан шуғулланди.

У 1935 йил бошида комсомол сафига қабул қилинди, икки ойдан кейин эса район комсомол қўмитасининг йўриқчиси этиб тайинланди.

Шу лавозимда роса бир йил фаолият кўрсатгач, 1936 йилда Тошкент шаҳридаги енгил саноат техникумининг тикувчилик-механика бўлимига ўқишга кирган экан. 1939 йилда мен ҳам шу техникумга қабул қилиндим. Мирза ака билан 54 йил муқаддам шу техникумда танишган эдик. У мендан тўрт ёш катта эди. Ҳамшаҳарлари Отахон Баҳодиров ва Назир Тошхўжаев билан бирга техникумнинг охирги курсида ўқиётган экан.

Ётоқхонамиз ҳозирги Давлат цирки биносининг орқа томонида жойлашган Чапаев номли мактабнинг кун чиқиш тарафидаги болахонали ҳовлида эди. Мирза ака билан ҳамхона эдим. Ўқув машғулотларидан бўш пайтларда бирга дарс тайёрлар, ётоқхонамиздан унча узоқ бўлмаган Ҳамза номли театрда «Отелло», «Ҳамлет», «Маликаи Турандот» каби спектаклларни, Пушкин номли маданият ва истироҳат боғида миллий кураш мусобақаларини томоша қилар эдик. Кураш мусобақаларида машҳур Тўйчи полвон, кейинчалик урушда ҳалок бўлган Назирқул полвон каби ҳамшаҳарларимиз қатнашадиган бўлишса, қувончимизнинг чеки бўлмас эди.

* * *

1941 йил 25 август куни гитлерчилар Днепропетровск шаҳрини ишғол қилишди. Днепрнинг чап қирғоғига ўтиш учун Новие Кайдаки ва Ломова аҳоли пунктлари рўпарасида дарё устида понтон кўпригини қура бошладилар.

Днепрнинг ўрта қисмига етиб қолган кўприкни яксон қилиш лозим эди. Бу жанговар топшириқни бажариш учун капитан Шанаев бошчилигида 9 та самолёт ажратилди. Улар орасида Иван Тимофеевич Вдовенко командирлигида штурман Никита Васильевич Гоманенко, радист Владимир Петрович Карпов ва ҳавода отувчи Мирза Пўлатовлардан иборат турли миллатга мансуб бўлган комсомоллар экипажи ҳам бор эди.

Гитлерчилар кўприк яқинида — Днепрнинг чап қирғоғида ҳам зенит артиллерияси ва қирувчи самолётлар билан қўриқланаётган кичик плацдармга эга эди. Вдовенко ўз самолётини мўлжалга тўғри йўналтирди. Самолёт штурман лейтенант Гоманенко аниқ бомба ташлади ва 5 та зенит установкасини сафдан чиқарди.

Душман Вдовенко самолётига қарата зенит тўпларидан кучли ўт очди. Самолёт ёна бошлади. Шу пайт жасур экипаж ёнаётган самолётни унда қолган бомбалар билан фашистлар томонидан қурилган понтон кўпригига йўналтиришга қарор қилди. Самолёт кўприкка урилганда кучли портлаш рўй берди, кўприк яксон қилинди. Вдовенко командир бўлган самолётнинг қаҳрамон экипажи душманга мисли сиз талофат етказиб, мардларча ҳалок бўлди.

СССР Олий Совети Президиумининг 1942 йил 20 июндаги Фармонига мувофиқ И. Т. Вдовенко ва Н. В. Гоманенкога Совет Иттифоқи Қаҳрамони юксак унвони берилган. В. П. Карпов Ленин ордени, М. Пўлатов Қизил Байроқ ордени билан мукофотланган.

81-авиация полкининг собиқ комиссари, истеъфодаги подполковник Филипп Пантелеевич Казаринов Днепропетровск шаҳридаги 44-ўрта мактабда Светлана Юрьевна Шелобаева раҳбарлигида полк тарихини ўрганиш юзасидан ташкил этилган музейга тақдим этган ўз хотирасида шундай ёзади:

«Вдовенко командир бўлган экипаж аъзолари тенгсиз жасорат кўрсатиб ҳалок бўлган кундаги учиш уларнинг 66-жанговар учиши эди. Экипаж ҳаво жангида иштирок этган пайтда отувчи Мирза Пўлатов душманнинг тўрт самолётини ёндириб юборган».

Шу ўринда асосли равишда эътироз туғилиши табиий. Агар В. П. Карпов билан М. Пўлатов иккаласи ҳам бир хил орденлар билан мукофотланганларида эътирозга ўрин қолмасди. Ваҳоланки, Мирза Пўлатов жасорати В. П. Карпов жасоратидан кескин фарқ қилади.

Шунга кўра ҳамюртимиз марҳум Мирза Пўлатовга ҳам Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони берилиши, ҳеч бўлмаганда радист В. П. Карпов билан бир хил даражада мукофотланиши лозим эди.

Капитан Гастелло жасоратини такрорлаган И. Т. Вдовенко бошлиқ экипаж аъзоларининг кўрсатган қаҳрамонлиги днепропетровскликлар қалбида мангу яшайди. Днепр дарёси қирғоғида жойлашган В. И. Ленин номидаги паркда улар шарафига ёдгорлик ўрнатилган.

Қаҳрамон туғилиб ўсган Пискент шаҳар Кенгаши ижроия қўмитаси шаҳардаги Проектная кўчасини Мирза Пўлатов кўчаси деб аташ тўғрисида қарор қабул қилди. У кейинчалик ўқиган Ленин номли мактабда ёдгорлик лавҳаси ўрнатилди.

КАПИТАН Н. Ф. Гастеллонинг ўлмас жасоратини такрорлаган қаҳрамон экипаж таркибида ёвуз душманга катта талофат етказиб, мардларча ҳалок бўлган ҳамюртимиз Мирза Пўлатовнинг довюраклиги билан опалари Назминиса ва Раҳбарниса, сингиллари Ҳукминиса ва Маъмурахонлар, йигирмадан ортиқ жиянлари, ҳар бир пискентлик ва барча ўзбекистонликлар фахрланишга ҳақлидирлар.

Мажид САМАДОВ,
Улуғ Ватан уруши фахрийси, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг аъзоси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист.

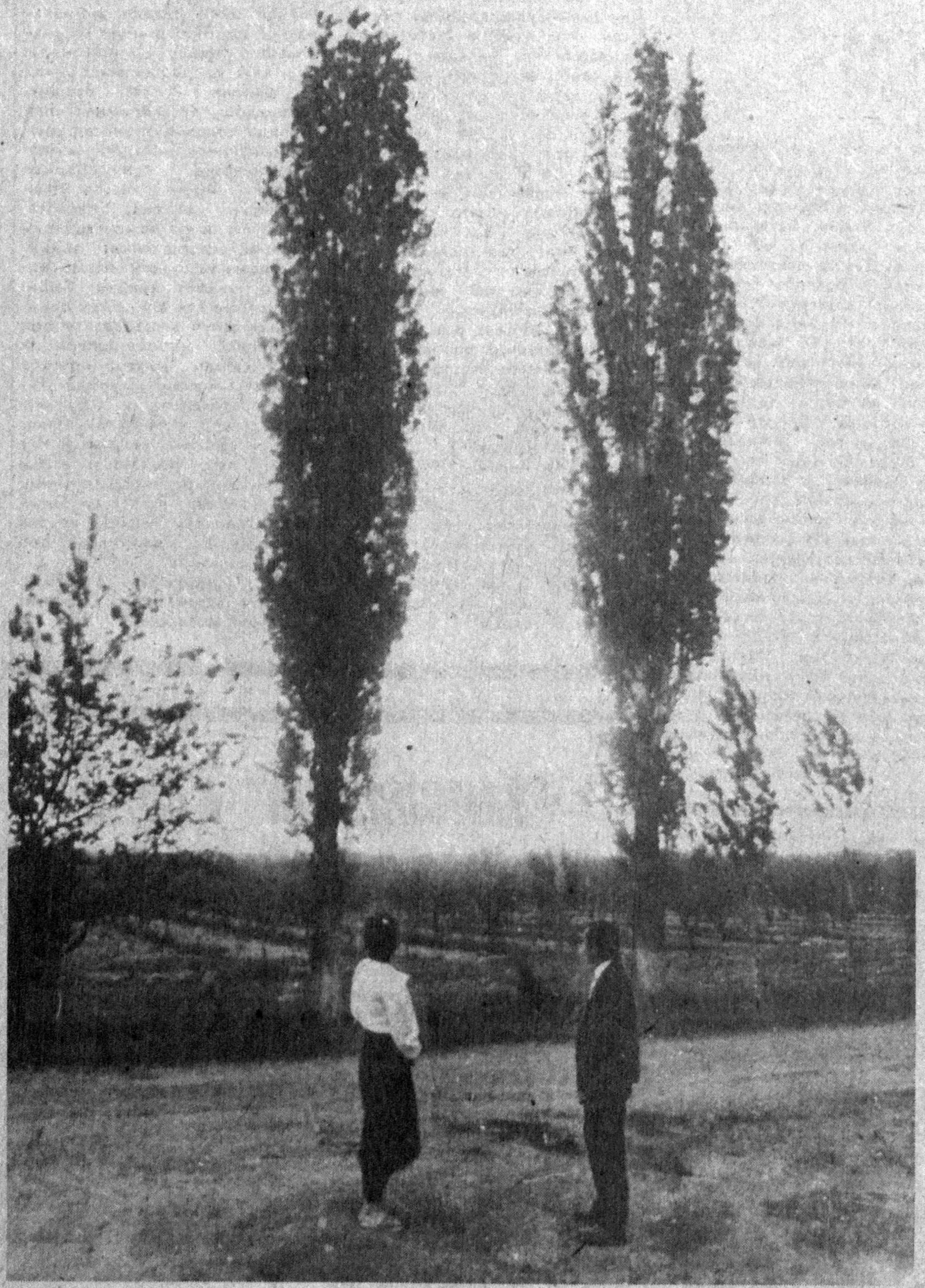

Қарасангчи ахир,
Атрофингга боқ,
осмон,
қуёш,
гужум,
тоғлар бор,
Қолаверса — бормиз иккимиз.

Сайёра САМАНДАРОВА,
(Хоразм).
Муҳаммад АМИН сурат-этюди.

Келгуси сонда:

- БОЖХОНАДА НИМА ГАП?
- «КУЗИМ ГАВҲАРИДА СЕНИ КУРАМАН...»

Газета саҳифаланаётганда:

КЕЧИКТИРИЛГАН БАЙРАМ

Болаларга байрам татимади. Уйин-кулги энди авжига чиққан пайтда кутилмаганда шаррос қуйиб юборган ёмғир Тошкент шаҳридаги Неъматжон Қаҳҳоров номли 267-ўрта мактаб ўқитувчиларининг ҳам, ўқувчиларининг ҳам кўнглини чўктириб юборди. Ҳақотки, узоқ кутилган Наврўз тантанаси шунчалик қисқа бўлса! Ҳеч кимнинг тарқалгиси йўқ. Ёмғир эса уларга қасдма-қасд кучайгандан кучаймоқда...

Болаларнинг кўнглидан кечган норозиликни кечада иштирок этаётган Сирғали ноҳиясига қарашли Нўғай Қўрғон маҳалла қўмитасининг раиси Асқар ака Аҳмедов жуда тез пайқади. Ўша куннинг ўзидаёқ мактаб директори Каримжон Маҳкамовга маҳалла жамғармаси ҳисобидан 10 минг сўм нақд пул бериб: «Энди фурсат топиб байрамни қайта ўтказинглар, бу кундан болаларнинг кўнгли тўлмай қолди» деб илтимос қилди.

Узгариш маҳалласининг фарзандлари ҳам шу мактабда ўқишади. Асқар аканинг ташаббусини маҳалла қўмитасининг раиси Рашид ака Раҳимжонов ҳам маъқуллаб, ўқувчилар учун 10 минг сўмлик озиқ-овқат харажатини маҳалла зиммасига олди.

Болаларга оталарча ғамхўрлик деганлари шу-да! Ана шу кечиктирилган анжуман эртага 9 май Ғалаба байрами билан бирга ўтадиган бўлди. Истагимиз мактаб билан маҳаллалар ҳамкорлигига кўз тегмасин.

З. ЭГАМБЕРДИЕВА.

Хоҳ ишонинг, хоҳ ишонманг

САККИЗ ЙИЛДАН КЕЙИН...

БИЗНИ ОЛИС ПУАТОСТОН САЙЕРАСИДАН КОВЕСПУЛЬ ОГОҲЛАНТИРАДИ

Тошкентдаги лойиҳа институтларидан бирининг ходимаси Клара Маликованинг қўли билан олис сайёрада яшовчи Ковеспуль иш кўрди. Мақолалар муаллифи А. Поликарпов: «ерликларнинг донолардан донолари» ушбу ҳодисаларга изоҳ беришга шошилмаётганларидан шикоят қилади. Нега? Бунга жавоб топиш осон: донғи кетган олимларнинг ўзлари ҳам илмнинг бу соҳасида етарли билимга эга эмасдирлар, шу боис улар инсониятнинг қолган қисмига «маълумот» беришни раво кўрмаётирлар.

Дунёда ва мамлакатимизда ташкил топган фан тизими тараққиёт йўлида чақир тиканак бўлиб, инсониятни орқага тортаяпти. Бироқ ҳозирда илмнинг янги методологияси барпо этилиб, кучга кирапти, расмий фанга ҳали маълум бўлмаган муайян натижалар олинди. Ковеспуль ҳақидаги мақолаларга мен айнан шу натижалар нуқтаи назаридан изоҳ бериб ўтмоқчиман.

Ердан ташқаридаги цивилизация ҳақида ўқир экан, кўпгина одамлар уларга бехавотир қарайдилар, уларнинг фикрича, бу — онгли равишда қилинаётган фирибгарлик ёки бунда тарихнинг энг суронли даврларида сеҳр-жодуга бериладиган инсон руҳияти айбдор, ёки бўлмаса ҳамма гап бу мавзудаги мақолаларнинг чоп этилишига ниҳоят рухсат тегишида. Бизнинг устимизга бамисоли қордек ёғилган «алоқалар» ҳақидаги маълумотлар ана шулар билан боғлиқ эмиш.

Юқоридаги сабабларни эътироф этган ҳолда бошқа сабабларни ҳам тахмин қилиш мумкин. Гап шундаки, Ердан ташқари тараққиётлар эътиборини инсониятнинг ўзи жалб қилган. Тахминан 30-йиллардан бошлаб Ерда туну кун минглаб узатувчилар (радиолакацион эшиттирув, телевизион ва ҳоказо) ишлайди. Пировард натижада Ернинг электромагнит нурланиши ҳаддан зиёд катта, буни эса физика қонунлари билан тушунтириб бўлмайди. Шунинг учун ҳам камида 60 ёруғлик йилига тенг масофада инсоният ўзини ошкор қилиб қўйган. Шу боис вақт ўтиши билан бизнинг борлигимизни англаган ва Ерга ўз «жосус»ларини юборган Ердан ташқари тараққиётлар сони тобора ортиб, булар ҳақидаги маълумотлар ҳали шунга мувофиқ кўпайиб бораверади.

АЛОҚАЧИЛАР

Ҳар қандай одам ҳам алоқачи бўла оладими? Умуман олганда, ҳа, бўла олади. Тирик материя яшаши учун атроф-муҳит билан модда, куч-қувват ва ахборот алмашлаб туриш зарур. Ҳар бир одам ниҳоятда юқори танлаш кучли қабул-узатиш тизимига эгадирки, бу тизим орқали ахборот бевосита мияга, кишининг хоҳиш-истакларидан қатъи назар узатилиши мумкин. Зеро, бегоналар учун ёпиб қўйиш мумкин бўлган сунъий шахобчалардан фарқли ўлароқ, тирик тизимлар очиқдир. Агар сиз, айтайлик, бир оз сурункасига алоқа тўғрисида ўйлайверсангиз, сизни «эшитишади». Биоалоқа асосларини тафаккур этиб шунга яраша асбоб-ускуна ишлаб чиққан ҳар ким ўзга одамнинг ўй-фикрларини уқиб, уни бошқара олади ва буни масофадан қатъи назар, ҳар қандай шароитда бажара олади. Шунинг учун ҳам баъзи бир Ердан ташқари тараққиётлар алоқада одамларнинг қувват-ахборот тўлқинига мосланиб, улар орқали бизга ахборот беришлари ажаб эмас.

ФАЗОВИЙ АЛОҚА

Балки сизда, Ердан ташқари тараққиётлар қай йўл билан вақт муаммосини ҳал этиб, юлдузлараро, айниқса, галактикалараро алоқа ўрнатадилар, деган савол туғилар. Ахир инсониятга маълум бўлган электромагнит канал фақат Қуёш тизими чегараларида самара беради-ку. Ундаги энг олис сайёрага электромагнит тўлқин икки соатда етиб боради. Шунга мувофиқ Ердан яқин ва олис юлдуз тизимларига жўнатилган сигнал ҳаракати саккиздан 400000 йилгача вақтни эгаллайди.

Расмий фан фазовий алоқа ҳақида саволга жавоб топа олмайди, чунки унга макон ва замоннинг квант хусусияти номаълумдир. Бу хусусиятга кўра, жуда катта миқдорда — камида 34 та қувват майдони мавжуд, булардан ҳар бири ўзига хос тўлқин турига эга. Инсониятга ҳозирча фақат икки турдаги — электростатик ва гровитацион қувват майдонлари маълум. Жумладан, электростатик қувват майдонидан олдинги қувват майдони ёруғлик тезлигидан 1250 маротаба катта ва 375 миллион километр сония тезликдаги тўлқин турига эга. Борди-ю, биз шу каналга ўта олганимизда бу энг яхши ёки энг олис юлдуз тизимлари билан мувофиқ равишда икки кун ёки 320 йил ичида алоқа ўрната олган бўлар эдик. Мақолада баён қилинган фикрларга қараганда, Пуатостон сайёраси тўлқинларнинг янада тезкор турларини ўзлаштириб, улардан фойдаланади. Ахир Ковеспуль мухбирга деярли шу заҳоти жавоб қайтарар экан-да. Лекин алоқачилар орқали бу каби алоқа Ерда ретрансляторларнинг ўрнатилишини тақозо этади (Дарвоқе, бундай ретрансляторнинг мавжудлигини Ковеспулнинг ўзи ҳам тилга олади).

У тўлқинларнинг тезкор турларини электромагнит тўлқинларга айлантириш ва яна аслига қайтариш учун зарурдир.

ЕРДАГИ ҲАЁТ ТАДРИЖИ

Олимларнинг ўзига хос бино қўйишига қарамай, биздаги фан ҳанузгача «тош асрини» бошдан кечирмоқда. Ҳалигача Қуёш ўнта сабабдан ёритишини ҳеч ким билмайди. Қуёш тизими, демак, Ер ҳам қандай вужудга келганлиги номаълум. Қуёш тизимининг вужудга келиши ҳақидаги мавжуд тахмин-фаразлар у ҳақдаги тажриба маълумотларига зид бўлиб чиқяпти. Шу боис унинг кейинги тадрижий тараққиётини ҳам тахмин қилишнинг иложи йўқ. Бироқ янги маълумотлар нуқтаи назаридан шуни таъкидлаш мумкинки, фақат Ер эмас, барча тараққий этган ҳаётнинг ҳалокат бўсағасидан қутулиб чиқиш мезони бошланғич зарралар тузилишини аниқлашга боғлиқ. Қуёшнинг асосий қуввати бўрувчи реакцияси протоннинг электрон билан таъсирланишига асосланган. Сайёраларнинг асосий тадрижий омили эса метеорит моддасининг ёғилиши ҳисобига оғирликнинг тортиш кучи тарзида йиғилиб боришидан иборат. Бунда ҳамма ҳисоб-китоб ва далиллар мажмуини келтиришнинг иложи бўлмагани сабабли фақат хулосалар ҳақида сўз юритяпмиз.

Қуёшдаги қувват реакцияси Қуёш тизими сайёраларининг марказида ҳам бўлаяпти. Бу реакциянинг асосий шарти моддага керакли босим ҳосил қилишдадир. Бу каби босим оғирлиги критик меъёрдан ортиқ ва тахминан Ой оғирлигига тенг бўлган жисмлар марказида ўз-ўзидан ҳосил бўлади. Оғирлик қанчалик катта бўлса, марказдаги босим ҳам шунчалик катта, қувват чиқариш ҳам шу қадар юқори бўлади.

Бинобарин, тизимимиздаги сайёраларнинг бариси оғирликни тортиш кучи тарзида йиғиб, бора-бора юлдузларга айланар экан. Навбатдаги юлдузга энг биринчи номзод — энг катта вазнга эга бўлган Муштарийдир. Қуёш тизимида аввалига қўш юлдуз тизими, кейин — учталик, бориб-бориб ўнталик юлдуз тизимининг вужудга келиши эҳтимолдан ҳоли эмас. Бундай қўш-қўш юлдуз тизимларининг пайдо бўлишини коинотда ҳар икки қадамда учратиш мумкин. Бундан чиқди, Ердаги одамзод учун қулай шарт-шароитлар боқий эмас экан, кейинчалик улар йўқ бўлиб кетади Хўш, Ковеспуль бизни огох этаётган ҳалокат шуми? Йўқ, унисига оз, бор-йўғи 8 йил вақт қолибди.

Гап шундаки, Ер ўз тадрижий тараққиётининг иккинчи босқичи — улкан сайёрага айланишга яқинлашиб келяпти. Айни пайтда Ер азот, карбонат II оксид, оксиген каби оғир газларни ушлаб туриш учун етарли вазнга эга-ку, ҳелий ва ҳидроген каби енгил газларни ушлаб туришга кучи етмайди. Улкан сайёра ҳелийни, кейин эса ҳидрогенни ўзига торта бошлайди.

Фазовий асбоб-ускуналар ёрдамида амалга оширилган ўлчовларга қараганда, Ерга йилига тахминан 3,5 миллион тонна метеорит моддаси ёғилиб турар экан (яъни Ер сатҳининг 1 квадрат километрига икки килограмм ҳисобидан). Шундай қилиб, 8 йилдан кейин Ер вазни критик вазн ўлчовидан ошиб кетади. Бу эса, ўз навбатида, атмосферанинг узлуксиз катталашиб, унинг кимёвий таркибининг ўзгариб кетишига муқаррар олиб келади. Инсоният нимадан ҳалок бўлиши — ҳаво босимининг кўпайиб кетишидан-ми ёки ҳелийдан заҳарланиш туфайлими — буниси энди унчалик муҳим эмас.

Эътибор берган бўлсангиз, ҳаво босимининг арзимас ўзгаришлари ҳам одамнинг тобини қочириб, лоҳас қилиб қўяди. Ҳаво аралашмаларининг ғаввос ва сув ости кемаси денгизчилари томонидан ўрганилиши эса шундан далолат берадики, ҳелий салмоғининг 40 фоиздан ошиб кетиши одамларнинг ҳалок бўлишига олиб келар экан. Хўш, Ернинг тадрижий тараққиётини тўхтатиб, фалокатдан қутулиш мумкинми? Бунинг учун ҳар йили Қуёш тизимидан ташқарига 3,5 миллион тонна моддани ёки электромагнит тўлқинлар тариқасида шу миқдорга муқобил қувват миқдорини чиқариб туриш лозим. Инсоният бундай оғир масалани уддалай олармикан? Ҳар ҳолда одамзоднинг коинотдаги тетапоя дамлари тугади. Энди унинг бундан кейинги тарихи тирик қолиш учун курашдан иборат бўлади.

БИЗ ВА ЕРДАН ТАШҚАРИДАГИ ТАРАҚҚИЁТЛАР

Янги юлдузлар портлаши юз бермаган ўзга юлдуз тизимларида уларнинг тадрижий тараққиётига кимдир аралашган, деб тахмин қилиш мумкин. Бу ўзга сайёраларда ҳаёт тараққий этганлигининг билвосита аломати деб ҳисобланиши мумкин. Жумладан, Орион юлдуз туркумидаги Бетельгейзе юлдузининг сайёралар тизимида ҳаёт бор, деб бемалол айтиш мумкин, зеро, унда ҳаёт борлигининг билвосита аломатларидан учтаси мавжуд. Бизнинг тараққиёт даражамиз билан мулоҳаза қилганда бу — ўта тараққий этган ҳаёт.

Хўш, шундай экан, дейлик, нега бизнинг борлигимиздан ва бизга ҳалокат таҳдид этаётганидан воқиф бўла туриб, ҳеч ким Ер аҳлига ёрдам қўлини чўзмаяпти? Нега ерликларни ҳалокатдан огоҳ этаётган Ковеспуль унинг на вақтини, на кўринишини, на олдини олиш йўлларини кўрсатмаяпти? Ҳамма айб ўзимизда. Инсоният ўз ривожида коинотнинг умумий қонунларига бирмунча хилоф йўлдан бораяпти. Лекин Ковеспуль айтган тажовузкорлик — сабаб эмас, натижадир. Ҳилофлик сабабларини қисқача баён қилиб бўлмайди, албатта. Бир жиҳатдан ўзга тараққиётни бизнинг лоқайдлигимиз қониқтирмайди, бу ҳам сабаб эмас, оқибат. Инсоният ўзининг назарий билимлари амалиётдан анча ўзиб кетганига ишонч ҳосил қилган. Лекин аслида бунинг акси: ерликлар жуда омилкордирлар. Биз ҳали бошланғич зарралар тузилишини тадқиқ эта олганимиз йўқ, ядро кучларининг табиати ҳам номаълум, лекин биз бемалол ядро қувватидан фойдаланиб ётибмиз. Ядро фугасларининг портлашларида нафақат электромагнит тўлқинлар, балки ундан ҳам тезкор тўлқин турларининг ажралиб чиқишини хаёлимизга ҳам келтирмаяпмиз. Ўзга тараққиётлар ҳақидаги мақолалар бир неча ядро бомбалари портлатилгандан сўнг тахминан 1974 йилдан кейин ёғилиб кетганлиги ҳам бежиз эмас. Чунки бу тараққиётимизни ошкор қилиб қўяётган асосий омилдир.

Мунтазам ядро портлашлари биз ўзимиз англамаган ҳолда электростатик қувват майдонидан олдинги қувват майдонига таъсир ўтказади. Бу эса, ўз навбатида, уларнинг бузилишига, бинобарин, барча кейинги майдонларнинг яшаш шароитларининг йўқолишига, яъни биз ва ўзга тараққиётлар ҳозирча яшаб турган бутун бошли реал дунё — коинотнинг барбод бўлиб, йўқ бўлиб кетишига олиб келиши мумкин.

Буларнинг ҳаммасидан яна бир хулоса келиб чиқади: эҳтимол, ўзга тараққиётлар энди бизнинг биологик тур сифатида ҳалок бўлишимиздан манфаатдор бўлиб қолади. Шу боис ядро синовларини ўтказишни на ҳарбий ёки на халқ хўжалиги масалаларини рўкач қилиш билан оқлаб бўлмайди. Биз табиатда бажаришимиз керак бўлган ўз вазифамизни билмаймиз, тирик материянинг кейинги тараққиётини ҳам олдиндан айтиб бера олмаймиз. Бу саволга фақат тафаккургина жавоб бера олиши мумкин. Инсоният тараққиёти истиқболи ўзимизгагина боғлиқ. Фурсат ғаниматда бу ҳақда жиддий ўйлаб кўрайлик.

Хосият ТОЛИПОВА таржимаси.
(«Собеседник»дан олинди).

Янги китоблар

ТЕЗКОР ВА ТЎҒРИ ЕЧИМ ОМИЛИ

Ҳаётнинг ҳамма жабҳасида ахборотнинг аҳамияти беқиёс. Ахир табиий ресурсларни ҳисоб-китоб қилиш, бозор иқтисодиёти тизимига ўтиш ва бошқа кўпдан-кўп масалаларни ахборотлаштиришсиз тўғри ҳал қилиб бўлмайди. Фақат шугина эмас, академик Андрей Сахаров таъкидлаганидек, «... ахборотни тўғри ва ўз вақтида қайта ишлаб, тўғри қабул этиш покланишга, демократик онг пайдо қилишга, ёшларга тўғри йўл кўрсатишга ёрдам беради. Демократик онг эса инсонларга бутунлай бошқа дунёқараш билан боқишга ва фақат дабдабабоз, амалпарастлар йўл-йўриғи билан эмас, балки мустақил фикр юритиб яшашга шароит туғдиради».

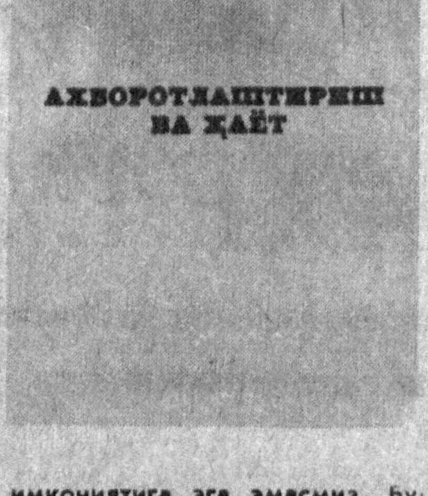

Ахборот техникавий, иқтисодий, илмий-техник, статистик ва ҳоказолардан иборат бўлади. Фан-техника тарққиёти, жамиятни қайта қуришда ахборотлаштириш билан мулоқотда бўлиш жуда мураккаб масаладир. Чунки биз бугунги кунда ахборотлаштиришнинг имкониятларидан, уни ташкил этиш йўл-йўриқларидан тўлиқ фойдаланиб, ундан керакли хулосаларни чиқариш имкониятига эга эмасмиз. Бунинг олдини олиш учун нима қилиш керак?

Техника фанлари доктори Неъматилла Мўминов томонидан ёзилган ва Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси «Фан» нашриёти яқинда босмадан чиқарган «Ахборотлаштириш ва ҳаёт» рисоласини ўқиб чиққан китобхон юқоридаги саволга жавоб олиши мумкин. Рисола кенг китобхонлар оммасига мўлжалланган.

МАШШОҚ ЮБИЛЕЙИГА БАҒИШЛАНАДИ

Қорақалпоғистонда туркум концертлар ва мусиқа кечалари бўлиб ўтмоқда. Улар қорақалпоқ халқ мусиқий санъати анъаналарини авайлаб асраб, давом эттирган Айтжон Хўжалепесов хотирасига бағишланган. Бу йил таниқли машшоқнинг 85 йиллиги нишонланади.

Айтжон Хўжалепесов қорақалпоқ маданиятини ривожлантиришга катта ҳисса қўшди. У халқ қўшиқларини, куйларини тўплади ва куйлади. Уларнинг кўплари А. Хўжалепесовнинг фидойилиги туфайли қайтадан жонланди ва халқ орасида яна янграй бошлади. У ижро этган асарлар грампластинкаларга ёзиб олинган бўлиб, радио ва телевидение орқали тез-тез эшиттирилади.

(ЎзА мухбири).

БОШҚОТИРМА

1. Оғирлик ўлчови. 2. Уч яшар буқа. 3. Қарзга пул бериб, фойда кўрувчи киши. 4. Санъат тури. 5. Япон фирмаси. 6. Бир ўрада минг ўра. 7. Пулга тегишли ибора. 8. Куч, қудрат маъносини берувчи исм. 9. Қизғаниш. 10. Шоколад тайёрлашда ишлатиладиган маҳсулот. 11. Илмий иш билан машғул киши. 12. Уйғур-Хитой пазандалигига мансуб, буғда пишириладиган таом. 13. Кўчмас мулк. 14. Замонамизга хос бўлмаган амал соҳиби. 15. Сувдан чиқса оғзи очилиб қоладиган балиқ. 17. Юк ташишнинг қадимий воситаси. 18. Китоб чиқарувчи корхона. 19. Сайил ва маросимлардаги кўтаринкилик. 20. Ушалмаган орзу. 21. Ширинлик. 22. Ола от. 23. Нафс бандаси. 24. Бадавлат кишининг бошқа шаҳарларда иш юритувчи ёрдамчиси. 25. Ўзга юртлик киши. 26. Хашакбоп экин. 27. Вақт бирлиги. 28. Қасам. 29. Ҳаммомда керак бўладиган идиш. 30. Сотувчи билан харидор ўртасидаги битим. 31. Маданиятлилик белгиси. 32. Ҳикоячи. 33. Одамзотнинг биринчи тўшаги. 34. Шахмат бўйича бир неча бор жаҳон чемпиони. 35. Оёқ кийимлари сотувчиси. 36. Аччиқ данакли ҳўл мева. 37. Минг дардга даво ўсимлик. 38. Қашқадарёдаги туман. 39. Савдо-сотиқ ишидаги виждон. 40. Атирлари оламга машҳур мамлакат. 41. Камёб моллар сотилганда ҳосил бўладиган харидорлар қатори. 42. Яқин қариндош. 43. Полвонларга руҳий куч бағишлагувчи пири устоз. 44. Гўдакнинг биринчи «ашула»си. 45. Фойдали ҳашорат. 46. Кўнгил хоҳиши. 47. Ташқи қиёфа. 48. Соҳа бўйича ҳосил қилинган кўникма. 49. Намоз вақтларидан бири. 50. Ироқдаги пул бирлиги.

24 АПРЕЛДА ЧИҚҚАН БОШҚОТИРМАНИНГ ЖАВОБИ

1. Обкаш. 2. Шоли. 3. Иртиш. 4. Шиллинг. 5. Гўшт. 6. Тансиқбоев. 7. Ваучер. 8. Ражаб. 9. Барлос. 10. Савдогар. 11. Ранда. 12. Алёр.

ОЧҚИЧДА:

1. Девзира. 2. Нақлиёт. 3. Бойўғли. 4. Сумалак. 5. Гулмоҳи.

ШАКЛДАГИ ШЕЪР:

Бисёр бўлса агар, бол
ҳам беқадр,
Такрор айтилганда
рангсиздир калом.
Бу ёруғ оламда Ватан
биттадир,
Биттадир дунёда она
деган ном...

Булар икир-чикирларми?

ТАРБИЯГА МУҲТОЖ ТАРБИЯЧИ

Марғилон шаҳар халқ маорифига қарашли 26-сонли боғча мудираси бўлиб ишлаётган Ф. Г. исмли аёл ўз мансабидан фойдаланиб боғчага қарашли жиҳозларни хўжалик мудири билан биргаликда ўзлаштириб юборди ва давлатга 3900 сўмлик моддий зарар келтирди. Бу билан у бундай ножўя ишларни бас қилгандир дерсиз. Қаёқда. Қайтанга жиғилдони наҳанг бўлиб кетди. Энди у ишга кираётганлардан пора олишни одат қилди. Қўл остидагилардан: Ортиқова М. дан 500 сўм, Матвеева О. дан 1000 сўм, Йўлдошева М. дан 1000 сўм, Раҳимова М. дан 5000 сўм ва Ҳолиқова Н. дан 2 та хитой сочиғи, 1 дона рўмол, 500 сўм пул олган.

Натижа нима бўлди? Тез кунда якунланадиган тергов бу ишга хотима ясайди энди.

ТЎС, ЎҒРИНИНГ ЙЎЛИНИ

Қўқонга ташриф буюрган ҳар бир фуқаро яхши биладики, бу ер пайпоққа бой. Айниқса, бозор кунлари борсангиз кўпчилик қўлида пайпоқ кўрасиз. Бу фуқароларнинг тўқув дастгоҳи бормикан деб ҳайрон қоласан киши. Лекин шуниси аниқки, бу ерда давлат тўқув фабрикаси мавжуд.

Яқинда шу фабрикадаги ташмачилар қўлга тушди. Фабрика ошхонасининг ошпази — икки ўртоқ 12 минг 364 сўмлик пайпоқни, фаррош Х. И. исмли аёл эса 80 дона болалар колготкасини ўғирлаб чиқиб кетаётганида ушланди. Ҳозирда бу ташмачилар устидан жиноий иш қўзғатилган.

«УСТА» ПИСТОЛЕТЧИ

Фарғона шаҳар ички ишлар бўлимининг жиноят қидирув бўлинмаси ходимлари вилоят миллий хавфсизлик қўмитаси ходимлари билан биргаликда паспорт режими ўтказаётган вақтда шаҳардаги Навоий кўчасида истиқомат қилувчи, ҳеч қаерда ишламайдиган С. В. нинг уйидан 5—6 калибрли ўзи тайёрлаган пистолет, 4 дона совуқ қурол — ханжар, пистолет ва пичоқ ясаш учун ишлатилаган металл ашёлар ва унга ишлов берадиган махсус ускуна топилиб, далилий ашё олинди.

Ҳозир тергов ишлари кетмоқда.

Саминжон ҚОРАБОЕВ,
Фарғона вилояти ички ишлар бошқармаси матбуот гуруҳи ходими, милиция лейтенанти.

Бош муҳаррир: Жаббор РАЗЗОҚОВ.
Таҳрир ҳайъати: М.АБДУСАМАТОВА, А.АҲМЕДОВ (бош муҳаррир ўринбосари), К.ЖУМАНИЁЗОВ, З.МАМАДАЛИЕВ, К.РАҲИМОВ, З.РИХСИЕВ (масъул котиб), С.РУСТАМОВ.

Таъсис этувчилар:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ
ва
"ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ
газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; тижорат — 32-58-48; қабулхона — 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг сешанба, пайшанба, шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Манзилгоҳи: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 00130 Буюртма Г—232. 64562 нусхада босилди. ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди. 22.30 да.